

Trygghetsbokslut 2022

Godkänt av kommunfullmäktige 2023-06-19 § 75

Diarienummer KS 2023/155

RÄDDNINGSTJÄNSTEN | SÄVSJÖ KOMMUN

Innehåll

Ordlista och begreppsförklaring	3
Inledning	5
Mål	6
Säkerhetspolicy.....	6
Målområden	6
Psykisk hälsa.....	7
Statistik	7
Arbetsgrupp och aktiviteter	9
Fallolyckor	11
Statistik	11
Arbetsgrupp och aktiviteter	11
Trafikolyckor	14
Statistik	14
Arbetsgrupp och aktiviteter	15
Brand	16
Statistik	16
Arbetsgrupp och aktiviteter	17
Brottsförebyggande arbete	18
Statistik	18
Arbetsgrupp och aktiviteter	20
Civilt försvar	22
Arbetsgrupp och aktiviteter	22
Internt skydd	24
Arbetsgrupp och aktiviteter	24
Klimatanpassning	26
Prognos	26
Arbetsgrupp och aktiviteter	27

Krishantering.....	29
Arbetsgrupp och aktiviteter	29
Särskilda händelser under året.....	30
Sävsjö kommuns arbete under 2022 utifrån det geopolitiska läget.....	30
Hot- och våldssituation, Sävsjö	30
Insatser under året.....	32
Brand i byggnad.....	33
Brand utomhus.....	34
Trafikolyckor	34
Automatlarm	35
Sjukvårdslarm och hjärtstoppslarm.....	35
Suicid samt hot om suicid	36
Utsläpp farligt ämne.....	36
Drunkning	36

Ordlista och begreppsförklaring

LEH: Lagen (2005:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

LSO: Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Temagrupper: En arbetsgrupp som arbetar med aktiviteter kopplade till målen i Handlingsprogram för skydd och säkerhet.

Våld i nära relation: Socialstyrelsens definition är följande: ”Våld är ett mångtydigt begrepp som i både forskning och praktik kan definieras på olika sätt. Det kan handla om brottsliga gärningar som fysiskt våld och sexuella övergrepp. Våld kan också vara handlingar som enligt rådande lagstiftning inte definieras som brott, men som sammantaget kan skapa ett mönster av utsatthet. Exempel på det är nedsättande kommentarer, ekonomiskt utnyttjande, försummelse och isolering från vänner och familj.” Termen gäller inte bara i parrelationer utan kan handla om våld ifrån personer som är närstående i alla former av relationer. Ett exempel är hedersrelaterat våld och förtryck, se nedan.

Hedersrelaterat våld och förtryck: Socialstyrelsens definition är följande:

Hedersrelaterat våld och förtryck uppstår för att skydda eller återupprätta en familjs eller en större släkts heder och sociala anseende. Det sanktioneras av ett kollektiv och utövas även ofta av flera personer. De utsattas familjemedlemmar eller närstående spelar i regel en avgörande roll.

Våldsbejakande extremism: Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som ser våld, skadegörelse och andra brott som ett legitimt medel för att uppnå ett ideologiskt (politiskt och/eller religiöst) mål (Nationella Samordnaren, 2016b). Begreppet består av två beståndsdelar: våldsbejakande och extremism. Att vara våldsbejakande innebär inte bara acceptering av våldsanvändning utan även stödande av användningen av sådant ideologiskt motiverat våld för att främja en viss sak. Med begreppet extremism åsyftas rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning; det vill säga en samhällsordning där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas och uppnås genom användandet av demokratiska processer. (Regeringens rapport, DS 2014:4)

MVP: Mentorerna i våldsprevention är en lektionsserie för skolan med målet att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Elever och lärare lär sig att ta ansvar för varandra och säga ifrån om de ser eller hör våld och kränkningar. Lektionerna leds av instruktörer som fått utbildning för det.

ANDTS: Samlingsbegrepp för det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, doping, tobak och spel. ANDTS-arbetet återfinns i flera delar av verksamheten som folkhälsa, brottsförebyggande och psykisk hälsa.

Suicid: Socialstyrelsen beskriver suicid, det vill säga att ta sitt eget liv, som en avsiktlig självdestruktiv handling som leder till döden.

Folkhälsa: Folkhälsa är den samlade hälsan i en befolkning eller annan större grupp människor. Folkhälsa omfattar alla aspekter av hälsa, såväl fysisk som social och psykisk.

Nätmobbing: Samlingsbegrepp för mobbing som sprids genom användningen av digital teknik. Det kan ske på sociala medier, tjänster för snabbmeddelanden, spelplattformar och mobiltelefoner. Det är upprepat beteende, vars syfte är att skrämja, irritera eller skämma dem som mobbningen riktas mot.

Säkerhetsskydd: Säkerhetsskydd handlar om att skydda den information och de verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra brott som kan hota säkerheten.

Totalförsvaret: Totalförsvaret är all verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar.

Klimatanpassning: Klimatförändringar kan ge upphov till skador och förluster av olika slag. Klimatanpassning handlar om att rusta samhällen för de nya utmaningar som en ökad uppvärmning ger.

Räddningsinsats: Insatser som genomförs av staten eller kommuner vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö.

Självd destruktiv handling: Handlingar menade att, medvetet eller omedvetet, skada sig själv. Självd destruktiva handlingar kan leda till suicid och termen används i Socialstyrelsens register över skador och dödsorsaker.

Handling med oklar avsikt: En term som används i Socialstyrelsens statistik över dödsorsaker, främst för att beteckna så kallade osäkra självmord.

ISF: Inriktning och samordningsfunktion. Vid samhällsstörningar kan de hanterande aktörerna behöva samordna sina insatser, prioritera behoven och hjälpas åt för att kunna agera så effektivt som möjligt. För att kunna åstadkomma detta används en inriktnings- och samordningsfunktion.

IPF: Inriktnings- och prioriteringsfunktion. Funktionen ska mäkla resurser mellan räddningstjänster, prioritera MSB:s och internationella förstärkningsresurser och ge rekommendationer till andra myndigheter. Det är ett samarbete mellan räddningstjänster, länsstyrelser och MSB.

RSös: Räddningsregion Sydöstra Sverige. Ett gemensamt ledningssystem för räddningstjänsten i Jönköpings, Kronobergs och Blekinge län samt delar av Östergötlands och Kalmar län. Insatser styrs från Jönköping. I ledningssystemet ingår 30 kommuner med cirka 800 000 invånare.

Inledning

2019 antogs Handlingsprogram för skydd och säkerhet 2020–2023 som ska utgöra grunden för Sävsjö kommuns trygghets- och säkerhetsarbete. Trygghetsbokslutet är en årlig uppföljning av handlingsprogrammet och samordnas av räddningstjänsten. Syftet med ett trygghetsbokslut är att ge kommunledning och beslutsfattare insyn i det vardagliga arbetet med trygghet och säkerhet samt möjlighet att kunna visa måluppfyllelsen.

Arbetet med skydd och säkerhet är brett. Det täcker allt från mindre olyckor till nationella kriser och krigshandlingar i landet vilket inkluderar händelser som föranleder en räddningsinsats.

Kostnaden för olyckor i Sävsjö kommun uppgick till närmare 112 miljoner kronor år 2022.¹ I kostnadsberäkningen ingår skada på människa och egendom vilket är direkta kostnader. Av den totala kostnaden utgörs ungefär 60 procent av just sådana kostnader. Resterande 40 procent består av indirekta kostnader vilket inkluderar produktionsbortfall.²

Att arbeta med trygghet och säkerhet är ett lagkrav enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Utöver lagstiftning beskriver Handlingsprogrammet för skydd och säkerhet även intentionerna och ambitionerna med säkerhetsarbetet under mandatperioden.

Utöver de av handlingsprogrammet angivna målen så presenteras även statistik över de räddningsinsatser som gjorts under året och aktiviteter kopplade till identifierade risker. I trygghetsbokslutet redovisas även särskilda händelser som skett under året.

¹ Sveriges kommuner och regioner. Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2022.

² De kostnader som redovisas är sådana kostnader som uppstår till följd av olyckor i alla delar av samhället: staten, kommunerna, landstingen/regionerna, näringslivet och medborgarna (drabbade och anhöriga). Det är endast kostnader som uppstår efter att olyckan har inträffat som ingår. Beräkningen omfattar direkta och indirekta kostnader. Direkta kostnader är kostnaden för de resurser som förbrukas i samband med eller till följd av olyckan. De indirekta kostnaderna definieras som produktionsbortfall till följd av skada eller död.

Mål

Bokslutet utgår från de målområden som antagits av kommunfullmäktige inom ramen för Handlingsprogram för skydd och säkerhet 2020–2023.

Säkerhetspolicy³

Kommunens säkerhetspolicy syftar till att säkerställa en hög säkerhet, för att motverka skador och störningar i den kommunala verksamheten. Kommunen ska aktivt och systematiskt förebygga risker genom en god säkerhetsplanering. Säkerhetsarbetet syftar till att minimera negativa konsekvenser av olyckor, skador och störningar för människor, verksamhet och resurser. Säkerhetsarbetet syftar också till att skapa en god säkerhet och trygghet för kommuninvånarna samt en kvalitetshöjning av kommunens totala verksamhet.

Målområden

I handlingsprogrammet fastställdes åtta målområden, varav olyckor är uppdelat i två mål, som Sävsjö kommun och Höglandets räddningstjänstförbund har arbetat med under det senaste året.

Målområdena har utformats efter de risker som antingen orsakar flest skador på personer, flest dödsfall eller som orsakar samhället stora kostnader. Det kan också vara risker som i dagsläget inte anses vara av högprioritet men som uppvisar en negativ trend med potential att i framtiden orsaka stor skada och/eller lidande för kommunens invånare. De första tre målen är prioriterade under mandatperioden.

- Antalet slutenvårdade⁴ och omkomna till följd av självdestruktiv handling ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet fallolyckor som resulterar i slutenvård hos personer som är 65 år och äldre ska minska med minst en procent under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet slutenvårdade och omkomna till följd av trafikolyckor ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet utvecklade bränder i byggnader ska minska i Sävsjö kommun under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet brott som sker i offentlig miljö i Sävsjö kommun ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- En övad krigsorganisation ska skapas i kommunen där personal är säkerhetsklassad och krigsplacerad.
- Säkerhetsarbetet ska minimera negativa konsekvenser av olyckor, skador och störningar för kommunens personella, fysiska och immateriella tillgångar.
- Sävsjö kommun ska arbeta långsiktigt för att skapa ett robust samhälle som aktivt kan möta klimatförändringarnas konsekvenser.
- Kommunen ska ha en bättre krishanteringsförmåga genom övning.

³ Antagen av Kommunfullmäktige 2008-12-15, § 108

⁴ Hälso- och sjukvård när den ges till patient vars tillstånd kräver resurser som inte kan tillgodoses inom öppen vård eller hemsjukvård. Socialstyrelsen.

Psykisk hälsa

Målområde: *Antalet slutenvårdade och omkomna till följd av självdestruktiv handling ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.*

Varje år omkommer cirka 800 000 personer i suicid världen över. Det motsvarar ungefär en omkommen person var fyrtionde sekund. Globalt är suicid den näst vanligaste dödsorsaken i åldersspannet 15–29 år och i vissa europeiska länder till och med den vanligaste dödsorsaken.^{5 6} WHO har ett globalt mål att minska antalet suicider med 15 procent till år 2023.⁷

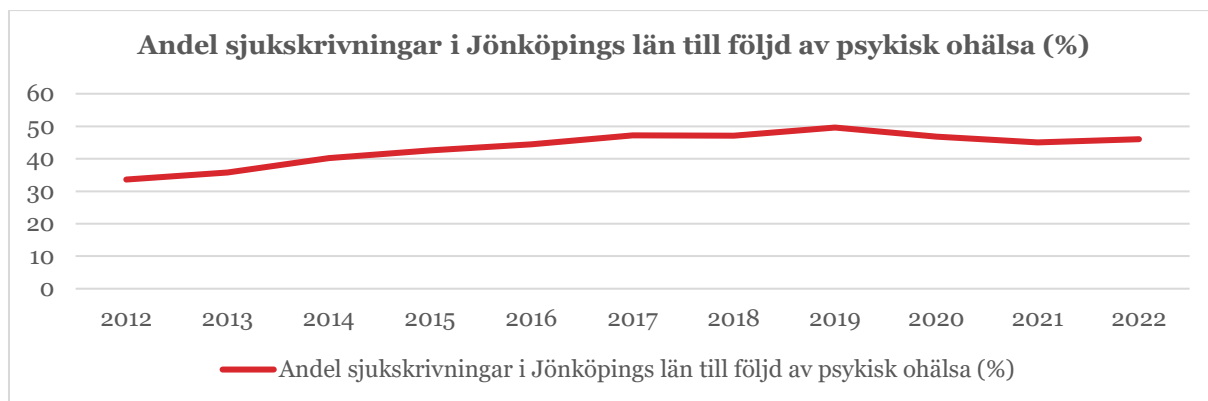
Sett till hela befolkningen så minskar självmordstalet i Sverige, men minskningen stannar av med tiden. Under de senaste tjugo åren har självmordstalet i genomsnitt minskat med cirka 0,5% per år. Detta är en betydligt långsammare minskning än den som skedde under 90-talet. Hos den yngre befolkningen ser man dock inte några signifikant minskande självmordstal, utan snarare en ökning eller i bästa fall stagnation. Mer specifikt kan man konstatera att självmordstalen i genomsnitt har ökat med cirka 1% per år, under de senaste tjugo åren i åldersgruppen 15 - 24 år och även bland kvinnor i åldersgruppen 25 - 44 år.⁸

Av de 170 länder som är listade av WHO ligger Sverige på plats 60 i suicidtal.⁹ När man jämför suicidtal mellan länder bör man tolka skillnaderna med försiktighet. Det finns betydande variationer i hur länder registrerar och kodar suicid.¹⁰

I Sverige omkom totalt 1505 personer i suicid år 2021. Män är starkt överrepresenterade, drygt två av tre omkomna är män. I Sverige är suicid den vanligaste dödsorsaken bland män i åldern 15 – 44 år och den näst vanligaste dödsorsaken bland kvinnor i samma ålder. Generellt säger man att det på varje fullbordat suicid går mellan 10 - 20 suicidförsök beroende på hur man ser det och 100 personer med suicidtankar eller som har en plan för genomförandet av suicid.¹¹

Statistik

I figur 1 nedan presenteras statistik från Försäkringskassan om sjukfrånvaro till följd av psykisk ohälsa, samt en samhällsekonomisk beräkning av konsekvenserna.

Figur 1. Andel sjukskrivningar i Jönköpings län till följd av psykisk ohälsa. Källa: Försäkringskassan 2023.

⁵ Folkhälsomyndigheten.

⁶ Lancet Psychiatry 2016, Suicide prevention strategies revisited: 10-year systematic Review. Gil Zalsman.

⁷ WHO, världshälsoorganisationen. 2019.

⁸ NASP/KI, Självmordstal och självmordsutveckling i Sverige

⁹ Fakta om självmord, Mind.

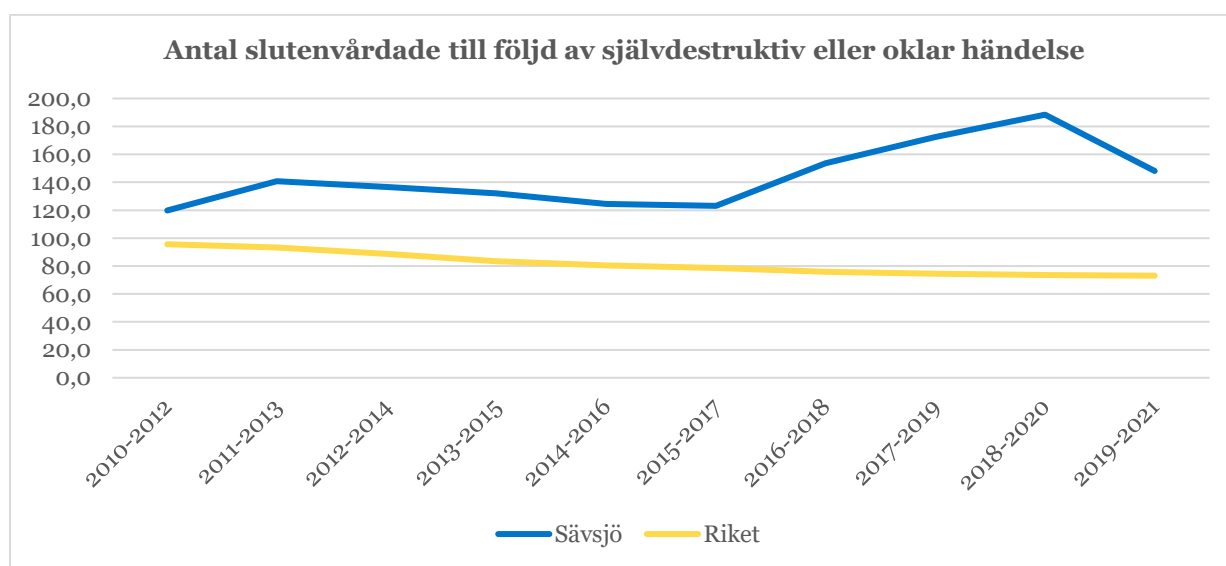
¹⁰ I många delar av världen är suicid ännu tabu och i några länder det till och med olagligt. Detta kan påverka hur suicid utreds och registreras. Av WHO:s medlemsstater är det t.ex. enbart ca. 80 som bedöms ha suicidstatistik av god kvalitet. Detta betyder att internationella jämförelser inte är helt säkra.

¹¹ 1441 självmord i Sverige år 2021. Riksförbundet för SuicidPrevention och Efterlevandes Stöd (SPES). 2022.

Under 2022 berodde cirka 46 procent av alla pågående sjukskrivningar i Jönköpings län på psykisk ohälsa. År 2010 var denna siffra 29 procent.¹² Andelen sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa sjönk under pandemin men har sedan ökat igen till nästan samma nivå som innan pandemin. Samhällsförlusten för sjukskrivning i Sverige uppgick 2022 till 71 miljarder kronor varav den psykiska ohälsan stod för 33 miljarder, exklusive kostnaden för vårdinsatser och utbetalning av sjukpenning och rehabiliteringspenning.

Den samhällsekonomiska kalkylen uppskattar det samhällsekonomiska värdet som går förlorat då arbete inte kan utföras på grund av längre perioder av sjukskrivning. Om antalet sjukskrivningar skulle minska med en tredjedel i kommunen skulle Sävsjö få en samhällsvinst på 28 miljoner kronor per år.¹³

I figur 2 och 3 nedan redovisas antalet slutenvårdade och omkomna till följd av självmdestructiv eller oklar handling i kommunen jämfört med medeltal för hela riket.¹⁴

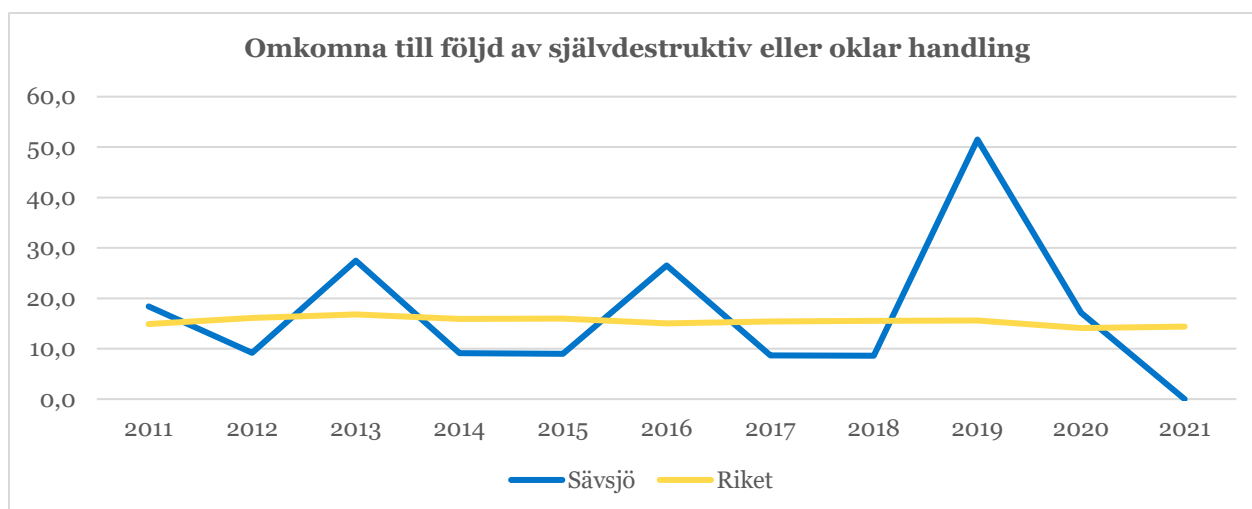
Figur 2. Källa: Socialstyrelsen 2023 (PAR X60-X84 samt Y10-Y34 Sävsjö kommun, tre års glidande medelvärde per 100 000 invånare)

Mellan 2009 och 2011 fördubblades andelen slutenvårdade till följd av suicid och försök till suicid i Sävsjö kommun, för att sedan variera ganska mycket mellan 2012 och 2014. Från 2015 har andelen slutenvårdade ökat kraftigt i Sävsjö kommun till att mer än det dubbla än riksgenomsnittet sett till antalet invånare.

¹² Pågående sjukfall – diagnos. Försäkringskassan 2023.

¹³ Samhällskostnaden för längre sjukfrånvaro, Skandia 2022.

¹⁴ Samtliga siffror är angivna i per 100 000 invånare för att göra siffrorna jämförbara.

Figur 3. Källa: Socialstyrelsen 2022 (DOR X60-X84 samt Y10-Y34 Sävsjö kommun).

Eftersom underlaget är litet i den lokala statistiken är det inte så underligt att åren emellan kan ge ett stort procentuellt utslag. Mellan åren 2009 och 2018 skedde små variationer varje år över andelen omkomna till följd av suicid. Frekvensen låg ungefär vartannat år i spannet mellan tio och 28 personer per 100 000 invånare per år, vilket är nära riksgenomsnittet som under perioden 2009 till 2019 låg på cirka 17. 2019 skedde dock en fördubbling av andelen omkomna i Sävsjö till följd av suicid för att sedan sjunka till riksgenomsnittet under 2020. Ingen omkom till följd av självmord eller oklar händelse under 2021.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för målet psykisk hälsa är arbetsgruppen för social hållbarhet.

Under året har gruppen beställt tre varav två genomfördes i den evidensbaserade metoden MHFA – Första hjälpen till psykisk hälsa.¹⁵ Målet med utbildningen att rädda liv genom ökade kunskaper om psykiska sjukdomar, suicidförsök och suicid.

Under året har det funnits en tjänst i kommunen om 20 procent för suicidpreventionssamordning som finansieras av Region Jönköpings län. Tjänsten tillhandahålls via Höglandets räddningstjänstförbund. Sävsjö kommun deltog i psykiatriveckan 2022.

Under 2022 påbörjades en utbildning i psykisk hälsa hos äldre. Utbildningen kallas Psyk-E bas senior och riktades mot medarbete inom vård och omsorg och till och hälso- och sjukvårdspersonal. Utbildningen handlar om igenkännande, vård och behandling av de vanligaste psykiatriska sjukdomstillstånden hos äldre, och grundas på bästa tillgängliga vetenskapliga evidens från psykiatrisk, vårdvetenskaplig och socialvetenskaplig forskning, men också på beprövad erfarenhet från klinisk psykiatri och socialtjänst.¹⁶

Användning av alkohol och andra droger är riskfaktorer för suicid.¹⁷ Genom kommunens handlingsplan för ANDT sker flertalet insatser för att minska antalet personer som riskerar eller har utvecklat ett skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol och narkotika. Under 2021 genomfördes en uppföljning av handlingsplanen vilket har försvårats då den nationella strategin för ANDT varit försenad. ANDT kommer uppdateras att även innefatta spelmissbruk, ANDT-S.

¹⁵ Utbildningen är utvecklad i Australien, och instruktörerna utbildas hos NASP (Nationellt centrum för suicidforskning och prevention), som är en del Karolinska Institutet.

¹⁶ Psyk-E bas har tagits fram av Karolinska institutet med ekonomiskt stöd av Folkhälsomyndigheten.

¹⁷ Suicidförebyggande insatser. Folkhälsomyndigheten. 2021.

Enligt kommunens handlingsplan för suicidprevention finns ett antal strategiska insatser och åtgärder som kommunen arbetar med under perioden 2019–2022. Bland annat görs insatser som främjar goda livschanser för mindre gynnade grupper. Ett exempel är förbyggande insatser i förskola, skola och fritidsverksamheter syftar till att minska risken att unga drabbas av psykisk ohälsa. Arbetet samordnas av SPSF¹⁸.

Ambitionen var att under året att börja arbeta med åtgärder som rör minskad tillgänglighet till medel och metoder för självmord. Detta ska ske genom att årligen identifiera nya riskmiljöer och uppmärksamma berörda aktörer vid identifierade behov. I detta arbete ingår att uppföra skyddsbarriärer om nya riskmiljöer uppkommer. Ansvarig aktör är räddningstjänsten. Under våren 2021 genomförde räddningstjänsten en riskanalys kopplat till den stora ökningen av antalet suicidlarm. Analysen visade att även om ökningen generellt var stor så var hälften av larmen kopplat till ett fåtal individer på ett boende nära järnvägen. Under 2021 ökade andelen larm kopplat till boendet med 74 %, ambulansen och polisens andel inte inräknat. En dialog har på initiativ av räddningstjänsten därefter förts med boendet, serviceförvaltningen, polisen, ambulansen, Trafikverket och NASP¹⁹, vilket resulterat i att antalet larm om hot om suicid kraftigt har minskat.

Under 2021 påbörjades arbetet med etablering av ett hälsocenter som sedan startades under 2022. Hälsocentret är ett samarbete mellan kommunen och Region Jönköpings län. Målgruppen för hälsocenter är den vuxna befolkningen 18-65år, men då man sett behov i Sävsjö kommun har man även satsat på individer över 65år.

Tanken är att hälsocentret ska komplettera vården som en sluss till en fungerande och mer hälsosam vardag. Kunderna kommer till största delen från vården via FAR-recept eller rekommendation från vården eller socialtjänsten. Kunder kan även söka sig till direkt till hälsocenter om man vill ha hjälp med livsstilsförändringar som handlar om hälsan på olika vis. Det kan vara fysiskt, psykiskt, socialt och existentiellt.

De som är inskrivna på Hälsocenter är de individer som anses eller som anser sig behöva hjälp och stöttning med hälsan för en fungerande och bra tillvaro i vardagen utifrån ett fysiskt eller psykiskt behov. Man jobbar till stor del med gemenskap och samhörighet då man ser att fler människor är ensamma, till exempel med promenader, samtalscafé och andra sammankomster.

Fysisk aktivitet minskar risken för fallolyckor, livsstilsrelaterade sjukdomar, psykisk ohälsa.

¹⁸ Samverkan mellan skola, polis, socialtjänsten och fritidsgården.

¹⁹ Nationellt centrum för Suicidforskning och Prevention.

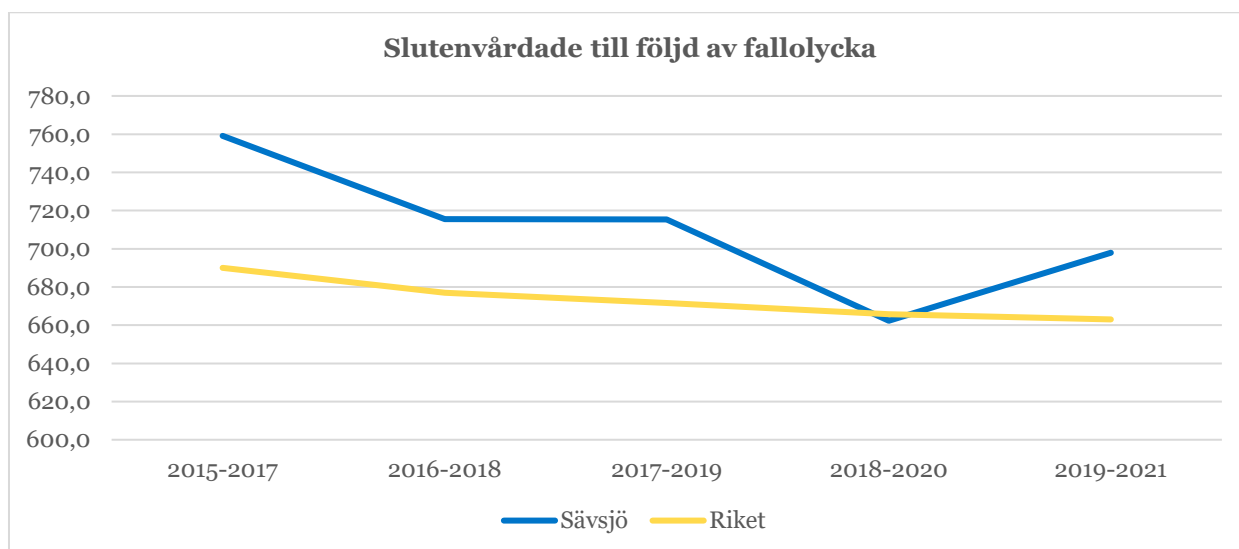
Fallolyckor

Målområde: Antalet fallolyckor som resulterar i slutenvård hos personer som är 65 år och äldre ska minska med minst en procent under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

I dagsläget är fallolyckor den vanligaste skadeorsaken till inläggning på sjukhus. Två tredjedelar av alla olycksfall är fallolyckor och de dominerar bland äldre. Statistik visar att sju av tio av alla som drabbas av fallolyckor är 65 år eller äldre.²⁰ För personer som är 65 år eller äldre sker flest fallolyckor i eller kring den ordinarie bostaden. Kommuner med en hög andel äldre tenderar att få fler sjukhusvårdade per 1 000 invånare än kommuner med en lägre andel äldre just eftersom fallolyckor i högre utsträckning drabbar äldre i kombination med att den olyckstypen står för den största delen av olyckorna.²¹ I Sävsjö kommun är 23,5 procent av befolkningen äldre än 65 år.²²

Statistik

I figur 4 nedan presenteras senast tillgängliga statistik om antal slutenvårdade till följd av fallolycka i kommunen samt jämfört med ett medeltal för hela riket.²³

Figur 4. Källa: Socialstyrelsen 2023 (PAR W00-W19 Sävsjö kommun glidande tre års medelvärde per 100 000 invånare).

Frekvensen för andelen slutenvårdade till följd av fallolyckor har legat relativt stabilt mellan 2009 och 2017. 2018 sjönk andelen något för att sedan öka igen 2019. Över tid ligger Sävsjö kommun lite högre än riksgenomsnittet, om än marginellt. 2021 slutenvårdades 87 personer till följd av fallolyckor men ingen omkom.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för arbetet med att förebygga fallolyckor är arbetsgruppen för social hållbarhet.

Socialförvaltningen arbetar kontinuerligt med kartläggning och riskbedömning av brukares hemmiljöer i kvalitetsregistret Senior Alert. Alla som har bedömda insatser av kommunen får

²⁰ Socialstyrelsen. 2020.

²¹ Öppna jämförelser. Trygghet och Säkerhet. 2019.

²² Befolkningsstatistik. SCB. 2020.

²³ Samtliga siffror är angivna i per 100 000 invånare för att göra siffrorna jämförbara.

hjälp av arbetsterapeuter och sjukgymnaster för att minska risken för fallolyckor. Exempelvis i samband med att en brukare återvänder hem från en sjukhusvistelse så ska personen få uppleva en trygg hemgång. Under 2022 har fokusträffar återinförts i syfte att förbättra teamsamverkan och det preventiva arbetet. En ny rutin har upprättats. På fokusträffar träffas sjuksköterska, arbetsterapeut, sjukgymnast/fysioterapeut, enhetschef, biståndshandläggare och representant från omvårdnadspersonalen. Ärenden anmäls i förväg så att riskskattningar kan förberedas och rätt personer kallas till mötet.

Utförda fallförebyggande åtgärder under 2022

- Läkemedelsgenomgång
- Larm/extra tillsyn
- Assistans vid förflyttning
- Gångträning
- Balansträning (dock ej i grupp)
- Assistans vid personlig vård
- Stöd vid personlig vård
- Hjälpmedelsförskrivning
- Annan åtgärd - Muskelfunktions och styrketräning
- Anpassning av möblering och inventarier
- Antihalksockar
- Styrketräning
- Förflyttningsträning
- Höftskyddsbyxor
- Träning av fysisk prestationsförmåga
- Träning av på- och avklädning
- Omgivningsanpassning

Vårdcentralen genomför hälsosamtal med äldre i kommunen över 70 år där risken för fallolyckor är en särskild punkt.

Serviceförvaltningen underhåller gator- och gångvägar genom snöröjning och sandning för att minska risken för fallolyckor i tätorten.

Regelbunden styrketräning i kombination med balansträning och daglig fysisk aktivitet kan hjälpa till att minska risken för att falla.²⁴ I kommunen finns tillgång till vandringsled och utegym i närmiljö runt Eksjöhovgårdssjön. På utegymmet finns redskap för både styrketräning och balansträning.

Att dricka alkohol ökar risken för fallolyckor, det gäller även vid ett lågt alkoholintag. Äldre personer är ofta mer känsliga för alkoholens negativa hälsoeffekter och många äldre medicinerar för olika kroniska sjukdomar. Alkohol i kombination med läkemedel kan i många fall öka risken för fallolyckor.²⁵ Kommunen arbetar i enlighet med handlingsplanen för ANDT. Där görs insatser för att tidigt fånga upp äldre som har ett risk- eller missbruk av alkohol och narkotikaklassade läkemedel, genom att bland annat ge information till pensionärsorganisationer. Det finns också möjlighet att få tid till psykosociala teamet inom vården och vid hälsosamtalet för personer 60- och 70+ är levnadsvanor kopplat till riskzoner en punkt.

Under 2021 påbörjades arbetet med etablering av ett hälsocenter som sedan startades under 2022. Hälsocentret är ett samarbete mellan kommunen och Region Jönköpings län. Målgruppen för hälsocenter är den vuxna befolkningen 18 - 65 år, men då man sett behov i Sävsjö kommun har man även satsat på individer över 65år.

²⁴ Balans och styrka – Fallolyckor. Kunskapsguiden. 2021.

²⁵ Alkohol och fallolyckor. Kunskapsguiden. 2021.

Tanken är att hälsocentret ska komplettera vården som en sluss till en fungerande och mer hälsosam vardag. Kunderna kommer till största delen från vården via FAR-recept eller rekommendation från vården eller socialtjänsten. Kunder kan även söka sig till direkt till hälsocenter om man vill ha hjälp med livsstilsförändringar som handlar om hälsan på olika vis. Det kan vara fysiskt, psykiskt, socialt och existentiellt.

De som är inskrivna på Hälsocenter är de individer som anses eller som anser sig behöva hjälp och stöttning med hälsan för en fungerande och bra tillvaro i vardagen utifrån ett fysiskt eller psykiskt behov. Man jobbar till stor del med gemenskap och samhörighet då man ser att fler människor är ensamma, till exempel med promenader, samtalscafé och andra sammankomster.

Fysisk aktivitet minskar risken för fallolyckor.

Trafikolyckor

Målområde: Antalet slutenvårdade och omkomna till följd av trafikolyckor ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

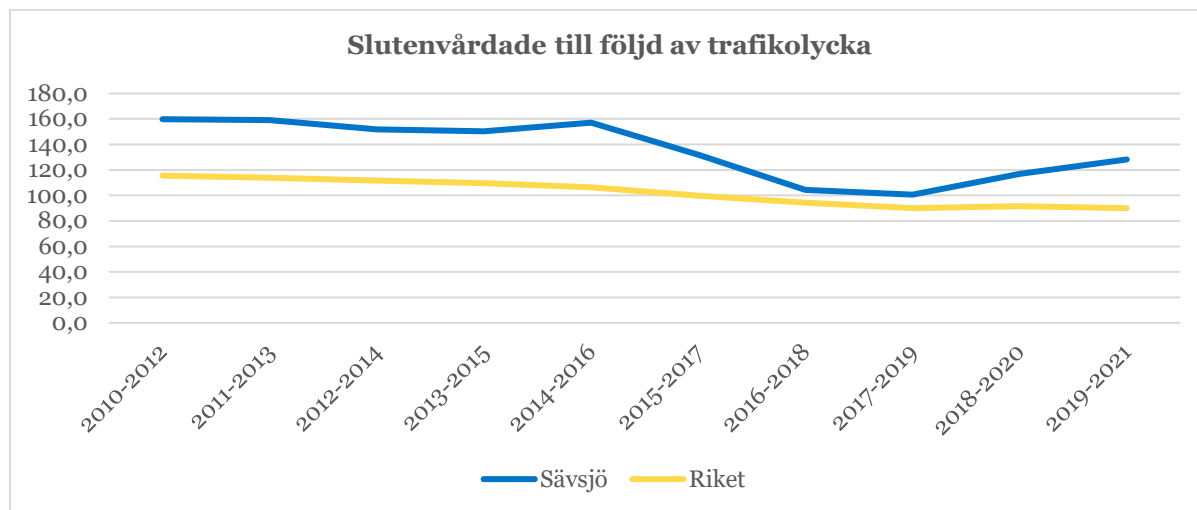
År 1997 tog svenska riksdagen beslutet att Nollvisionen ska vara grunden för trafiksäkerhetsarbetet. Nollvisionen bygger på att ingen människa ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. I februari 2020 beslutade regeringen om ett nytt etappmål där antalet omkomna i vägtrafiken ska halveras till år 2030 och allvarligt skadade ska minska med minst 25 procent.²⁶ Under perioden 2009 till 2020 omkom igenomsnitt 273 personer i trafiken varje år.²⁷ Under 2020 var majoriteten av de omkomna skyddade trafikanter, det vill säga trafikanter som färdades i personbil, lastbil eller buss.

Trafikverket beräknar att unga vuxna (18–24 år) och äldre (75 år och äldre) löper störst risk att omkomma i trafiken i förhållande till andel av befolkningen. Vanligaste hastighetsgränsen på olycksvägar med dödligt utfall var 70 eller 90 km/h. De flesta som omkommer gör det i olyckor som sker i dagsljus, i uppehållsväder och/eller på torra vägar. De svåraste viltolyckorna sker främst med älg.²⁸

2022 var det fjärde året i rad med ovanligt lågt antal omkomna. Under året omkom 220 personer i trafiken²⁹. Antalet svårt skadade brukar vara mellan 2 000 och 2 500 personer per år, men även här har antalet varit lägre senaste åren. Under 2022 skadades 1 929 personer svårt i trafiken. Bland de omkomna var det flest i kategorin 65 - 74 år och bland de svårt skadade var den största kategorin 25–34 år.³⁰

Statistik

I figur 5 och 6 nedan presenteras senast tillgängliga statistik om slutenvårdade och omkomna till följd av trafikolyckor i kommunen samt jämfört med medeltal för hela riket.³¹

Figur 5. Källa: Socialstyrelsen 2023 (PAR V01-V89 Sävsjö kommun) Glidande tre års medelvärde per 100 000 invånare.

²⁶ Trafikverket 2020. Nollvisionen – tillsammans räddar vi liv.

²⁷ Statistik över vägtrafikolyckor. Transportstyrelsen. 2021.

²⁸ Trafikanalys. Vägtrafikskador 2019. 2020.

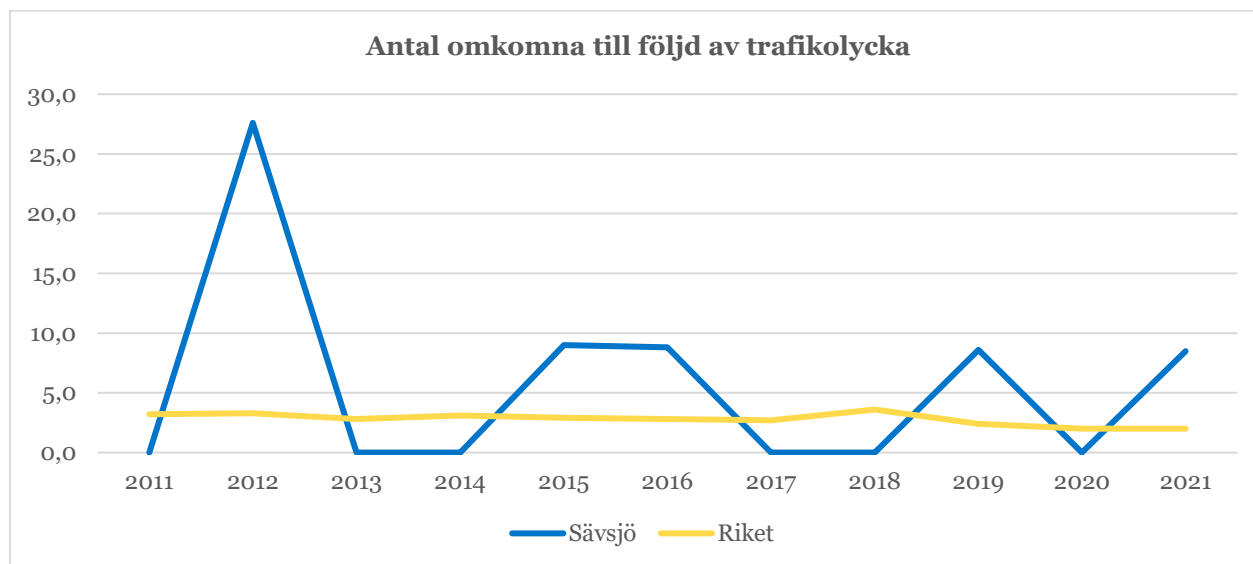
²⁹ Statistik över vägtrafikolyckor. Transportstyrelsen 2023.

³⁰ Av polisen inrapporterade vägtrafikolyckor.

³¹ Statistiken anges per 100 000 invånare för att kunna jämföra kommunerna med varandra och riksgenomsnittet.

2009 var andelen slutenvårdade till följd av trafikolyckor nästan dubbelt så många som riksgenomsnittet för att sedan sjunka till samma nivå som övriga riket. Ungefär vartannat år mellan 2010 och 2016 har andelen slutenvårdade varierat kraftigt. Det kan troligtvis förklaras på grund av att enskilda olyckor som påverkar statistiken på grund av ett litet urval.

Under denna period var frekvensen i nivå med riksgenomsnittet vartannat år medan frekvensen var betydligt högre övriga år. 2017 var andelen slutenvårdade i Sävsjö under riksgenomsnittet för att sedan 2018 stiga till en något högre frekvens än riksgenomsnittet. 2021 slutenvårdades 18 personer till följd av trafikolyckor.

Figur 6. Källa: Socialstyrelsen 2023 (DOR V01-V89 Sävsjö kommun, antal per 100 000 invånare).

År 2009 var frekvensen för omkomna till följd av trafikolyckor i Sävsjö ungefär det dubbla gentemot riksgenomsnittet för att sedan sjunka fram till 2011. 2012 tredubblades andelen omkomna till följd av trafikolyckor för att sedan sjunka till noll 2013. Mellan 2014 och 2019 har frekvensen för andelen omkomna varierat mellan enskilda år men antingen lite högre eller lite lägre än riksgenomsnittet. 2021 omkom en person hemmahörande i Sävsjö till följd av trafikolycka.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för arbetet med trafiksäkerhet är arbetsgruppen Beredskap och säkerhet.

Representanter från Serviceförvaltningen deltar i den höglandsgemensamma Trafiksäkerhetsgruppen. Gruppen återupptog sina möten efter pandemin under 2022 och träffas två gånger per år.

Trafiksäkerhet ingår i de brand- och säkerhetsutbildningar som räddningstjänsten genomför.

Alla elever i årskurs 8 får information om riskerna med alkohol i samband med mopedkörning. Alla elever i årskurs 9 genomgår Trafikverkets utbildning *Don't drink and drive* som syftar till att uppmärksamma skolelever på riskerna med alkohol, droger och rattfylleri för att stoppa ett farligt beteende, rädda liv och förhindra livslånga skador i onödiga olyckor.

För att öka förmågan hos Sävsjös räddningstjänstpersonal att hantera trafikolyckor har insatsövningar genomförts kopplat till detta, motsvarande cirka 6 timmar övningstid per brandman.

Brand

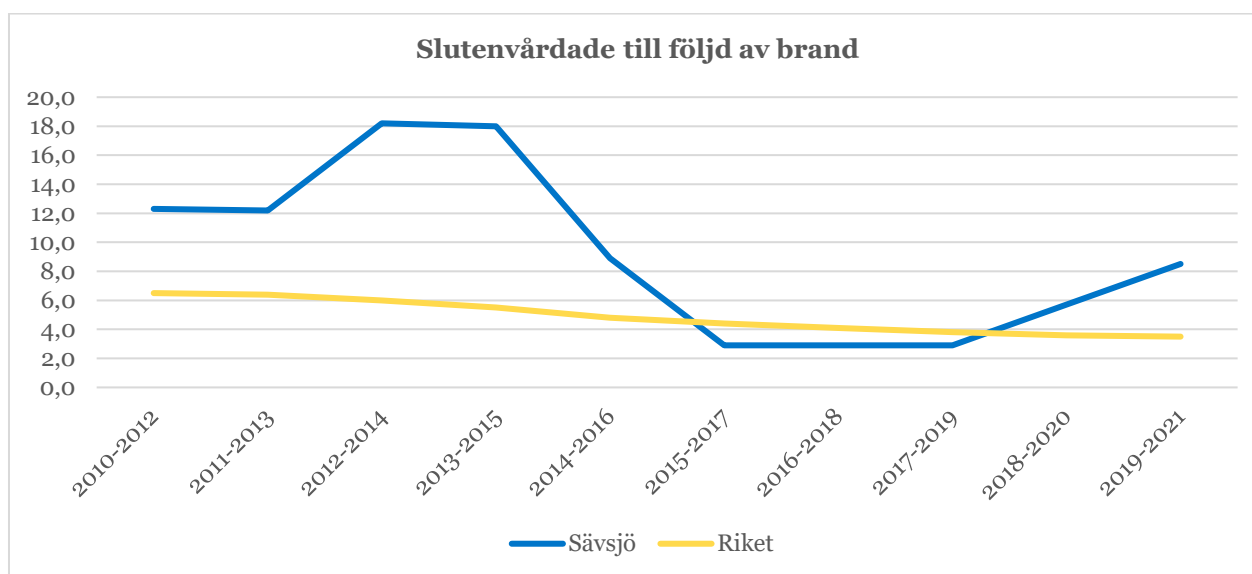
Målområde: *Antalet utvecklade bränder i byggnader ska minska i Sävsjö kommun under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.*

Varje år genomförs i snitt 10 000 räddningsinsatser i Sverige till följd av brand i byggnad. De senaste fem åren har i genomsnitt 90 personer per år omkommit i Sverige till följd av brand.³² Bland de som omkommer i bränder är äldre personer och personer med olika typer av funktionsnedsättningar överrepresenterade. Drygt 50 procent av dem som omkommer till följd av skador vid brand är över 65 år.³³ Faktorer som påverkar risken att omkomma i en brand inkluderar nedsatt hörsel, syn eller rörelse- och minnessvårigheter. Starka läkemedel eller alkohol kan också påverka uppfattningsförmågan och kan också påverka risken för att en brand uppstår. Många bränder där människor omkommer är rökkningsrelaterade.³⁴

Bränder riskerar inte bara värden som liv och hälsa, utan orsakar också stora ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Exempelvis beräknas bara andelen anlagda bränder i skolor kosta samhället en miljard kronor om året.³⁵

Statistik

I figur 7 nedan syns statistik om antal slutenvårdade till följd av brand i kommunen samt jämfört med medeltal för hela riket. I avsnittet om insatser under året finns larmstatistik kopplat till brand.

Figur 7. Källa: Socialstyrelsen 2021 (PAR X00-X09). Glidande tre års medelvärde, antal per 100 000 invånare.

I genomsnitt var andelen slutenvårdade till följd av brand mycket högre än riksgenomsnittet mellan 2009 och 2019, på grund av den kraftiga variationen mellan åren. Statistiken är beräknad efter antalet slutenvårdade. Mellan 2013 och 2017 sjönk andelen slutenvårdade till följd av brand stadigt för att under 2016 och 2017 vara nere på noll och därmed under riksgenomsnittet. 2018 skedde en knapp uppgång för att återigen sjunka till noll år 2019. Sedan 2019 har antalet slutenvårdade ökat och ligger nu strax över rikssnittet per 100 000 invånare. Sedan 2009 har ingen omkommit till följd av en brand i Sävsjö kommun.

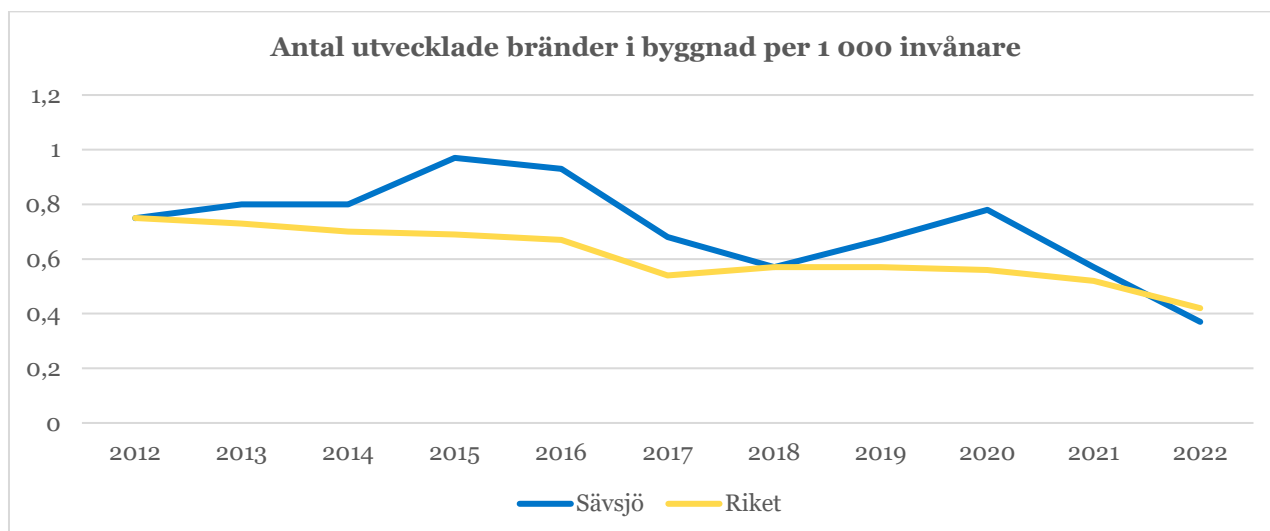
³² IDA. MSB.

³³ Brandskydd i byggnader och anläggningar. Vårdboende. MSB. 2021.

³⁴ Stärkt brandskydd för särskilt riskutsatta. MSB. 2021.

³⁵ Brandskyddsföreningen. Kraftig ökning av antalet anlagda skolbränder. 2018.

I figur 8 nedan syns statistik över antalet utvecklade bränder i byggnad i kommunen samt jämfört med medeltal för hela riket.

Figur 8. Antal utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare. Källa: Öppna Jämförelser, SKR 2022.

Antalet utvecklade bränder i byggnad har varierat mellan åren. 2011 till 2014 var antalet utvecklade bränder relativt stabilt och något högre än riksgenomsnittet. 2015 och 2016 var antalet bränder betydligt högre än riksgenomsnittet, för att sedan sjunka fram till 2018. 2019 och 2020 steg antalet utvecklade bränder i byggnad i Sävsjö kommun men har sedan dess sjunkit och var 2022 något under riksgenomsnittet.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för arbetet brandsäkerhet är arbetsgruppen Beredskap och säkerhet, där räddningstjänsten har en samordnande roll.

Automatiska brandlarm provades ca 100 gånger. Räddningstjänsten genomförde tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor vid 19 tillfällen och om lagen om brandfarlig och explosiv vid tre tillfällen. Detta görs för att säkerställa att verksamheter och företag hade ett fullgott brandskydd. Det utfärdades ett tillstånd för brandfarlig och explosiv vara i kommunen under året. För att öka den operativa förmågan hos Sävsjös räddningstjänstpersonal att hantera bränder i byggnad har ett antal övningar kopplade mot brand genomförts. Totalt lades 23 övningstimmar på det. Dessa övningar har involverat:

- Kall rökövning
- Skogsbrand
- Varm rökövning
- Livräddning/utrymning bärbara stegar
- Axamo (övningar kopplade även mot räddning samt sjukvård)
- Eldstäder/soteld
- Byggnadstekniskt brandskydd
- Brandteori invändig släckning

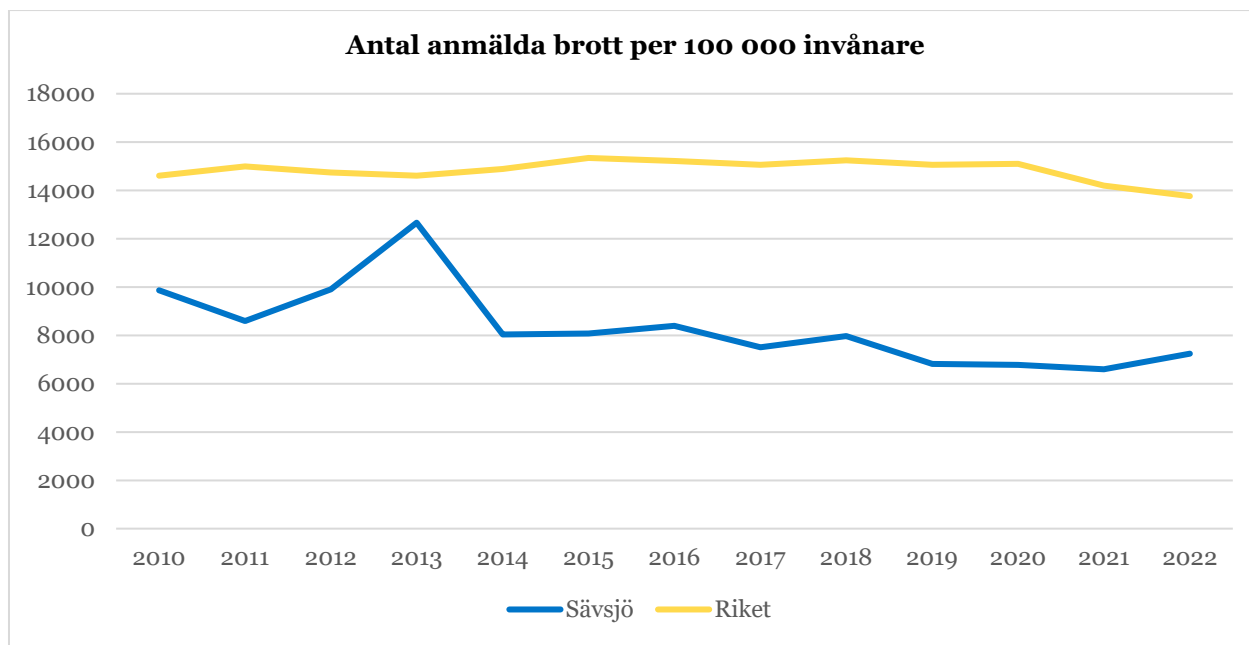
I socialförvaltningens ordinarie arbete inom hemtjänst och boendestöd görs en riskbedömning utifrån brandrisk i hemmet hos personer som har ett riskbeteende. Alla särskilda boenden för äldre är utrustade med automatlarm för att säkerställa snabb larmhantering till räddningstjänsten via SOS. Personalen som arbetar på boenden har gedigen och kontinuerlig utbildning i brandsäkerhet.

Brottsförebyggande arbete

Målområde: Antalet brott som sker i offentlig miljö i Sävsjö kommun ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

Statistik

I figur 9 nedan presenteras senast tillgängliga statistik från Brottsförebyggande rådet om anmälda brott.

Figur 9. Antal anmälda brott per 100 000 invånare. Källa: Brottsförebyggande rådet, 2023.

Under 2022 minskade antalet anmälda brott i Sverige med två procent jämfört med året innan. Anmälningarna minskade mest inom brottskategorierna brott mot person, till exempel olovlig identitetsanvändning och ofredande. Den brottskategori där anmälningarna ökade mest nationellt under 2022 var stöldbrott, särskilt i underkategorierna gällande fickstöld och tillgrepp av annat icke motordrivet fordon än cykel och båt. Sett över en tioårsperiod har dock anmälningarna ökat med tre procent på nationell nivå.

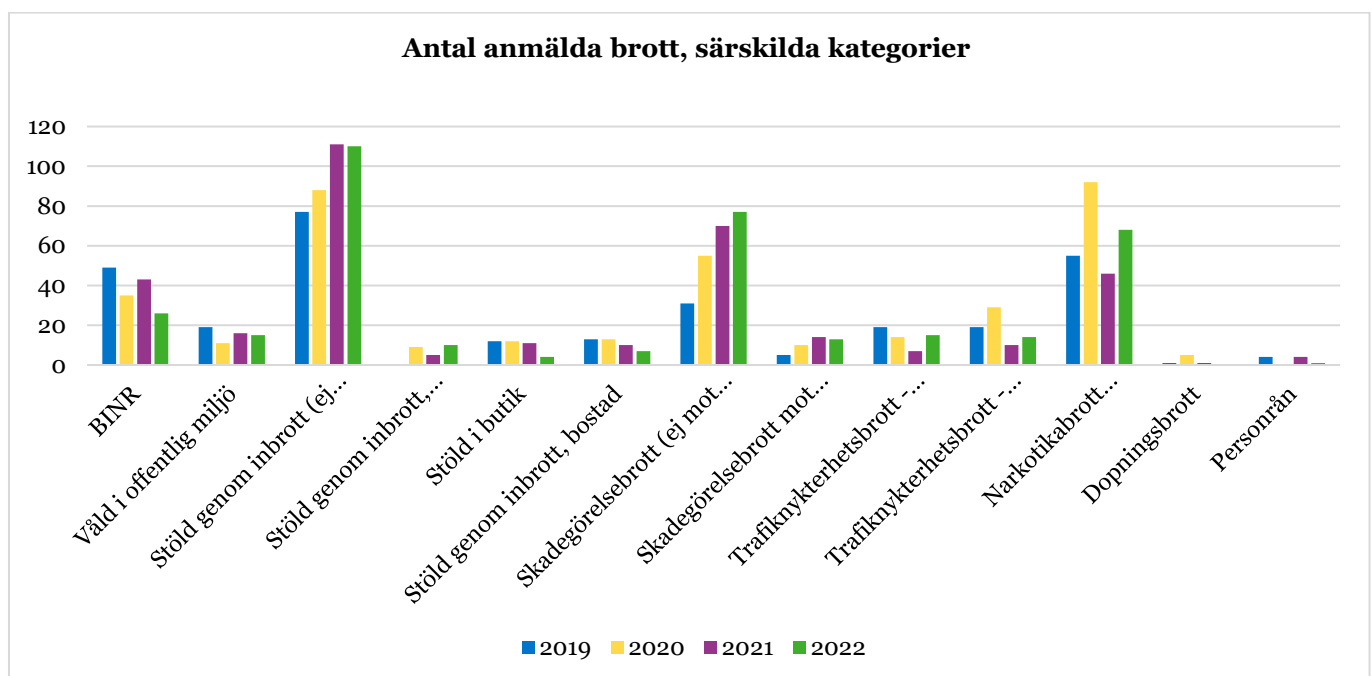
Antal anmälda brott i Sävsjö kommun har varit stadigt sjunkande sedan 2013 och ligger sedan 2014 långt under riksgenomsnittet även om en liten ökning sågs under 2022. Jämfört med det genomsnittliga antalet anmälda brott under perioden 2016–2019 kan dock en minskning på cirka tio procent ses mellan 2020 och 2022, se figur 9.

När statistiken tolkas bör följande tas hänsyn till:

- Statistiken visar antalet anmälda brott och inte det totala antalet faktiskt begångna brott. Hur stor andel av de begångna brotten som anmäls varierar beroende på brottstyp, och endast för enstaka brottstyper kan anmälningsstatistiken antas ge en ungefärlig bild av hur många brott som verkligen begås.
- Det faktiska antalet brott är oftast högre än det antal anmälda brott som redovisas i statistiken. Ett undantag är anmälda fall av dödligt våld, där det faktiska antalet brott är lägre än antalet anmälda händelser. Det beror på att dessa främst visar det antal händelser med dödlig utgång som behöver utredas för att klargöra om ett mord eller dråp har begåtts eller inte.

- Benägenheten att anmäla brott kan förändras över tid, till exempel på grund av förändrade attityder i samhället eller ändrade försäkringsvillkor. Detta innebär att det för många brottstyper är svårt att utifrån de anmälda brotten avgöra om brottsligheten i samhället ökar eller minskar.
- Inom vissa brottstyper, som narkotika- och trafikbrott, beror antalet anmälda brott till stor del på polisens och andra myndigheters kontroll- och spaningsinsatser. Om insatserna förändras påverkar det oftast antalet anmälda brott. Förändringar i lagstiftningen kan också påverka utvecklingen av vilka brott som anmäls.
- Enstaka stora ärenden med många brott kan skapa problem vid jämförelser över tid, liksom osäkerhet om huruvida en förändring är generell eller kommer från ett och samma ärende. Stora ärenden är ovanliga, men bör vägas in vid tolkning av statistiken.

I figur 10 nedan visas statistik över vissa kategorier anmälda brott i Sävsjö kommun.

Figur 10. Lokal brottsstatistik för Sävsjö kommun år 2019 till 2022. Källa: Polismyndigheten, 2023.

Om man delar upp det totala antalet anmälda brott i Sävsjö kommun på brottskategorier; se figur 10, så ses ökning i kategorierna tillgrepp genom inbrott, skadegörelsebrott och narkotikabrott samt trafiknykterhetsbrott. En märkbar minskning ses i antalet brott i nära relation och övriga kategorier visar små minskningar.

En faktor att väga in gällande trafiknykterhetsbrott och narkotikabrott är att antalet anmälda brott i dessa kategorier är helt beroende av omfattningen på polisens riktade insatser mot trafik och narkotika. Under 2022 har polisen haft mer fokus på dessa brott än under pandemin.

Minskningarna som ses när det gäller olika typer av narkotikabrott kan delvis förklaras med att polisen inte har ägnat sig åt riktade insatser mot det området under 2021 i samma utsträckning som tidigare år. Minskningarna gällande inbrott i bostad och fritidshus kan vara en effekt av pandemin och det faktum att människor i större utsträckning vistas i hemmet och har uppsikt över sitt närområde.

Att antalet anmälda skadegörelser ökat sedan 2020 kan delvis förklaras med att det sedan dess har funnits möjlighet att anmäla sådana brott även digitalt.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för det brottsförebyggande arbetet är arbetsgruppen för social hållbarhet. Arbetsgruppen för social hållbarhet är styrgrupp för en arbetsgrupp kallad Trygghet Sävsjö som arbetar enligt EST-metodik. Trygghet Sävsjö har avstämningar varannan vecka för att skapa löpande och uppdaterade lägesbilder och återrapporterar regelbundet sin verksamhet till styrgruppen.

EST

Under 2020 påbörjades arbete enligt arbetsmetoden Effektiv samordning för trygghet (EST). EST är ett systematiskt arbetssätt baserat på kunskapsbaserad brottsprevention. Målet med arbetssättet är att minska och förebygga brott och otrygghet genom tidiga insatser när problem uppstår eller är på väg att kunna inträffa. Arbetssättet har fortsatt använts under 2022 och bygger på:

- Kartläggning – informationsinsamling, informationssammanställning och lägesbild.
- Analys – identifiera bakomliggande orsaker.
- Insatser – bestämma insatser och identifiera samverkansparter.
- Uppföljning – bedömning av gjorda insatser.
- Återkoppling – spridning av lägesbilder och analyser.

Samverkan med polisen

Under 2020 undertecknades en samverkansöverenskommelse i form av en strategisk plan för samverkan mellan Sävsjö kommun och Polismyndigheten mot lokal organiserad brottslighet. Målet med samverkan är att en etablering av lokal organiserad brottslighet ska försvåras och att rekrytering av ungdomar till organiserad brottslighet ska förebyggas genom främjande och förhindrande insatser.

Sävsjö kommun ålägger sig att:

- Att motverka risker och tendenser till samröre med kriminella nätverk och annan organiserad brottslighet bland ungdomar.
- Mycket noga pröva beslutade och nya ansökningar om bygglov med inriktning att kriminella nätverk inte ska äga, hyra eller disponera fastigheter.
- Prioritera tillsyn och provningar av ärenden kopplade till alkohollagen, miljö- och hälsoskyddslagstiftningen.
- Noga kontrollera och pröva utbetalningar av försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen till personer knutna till kriminella nätverk, supportergrupper och organiserad brottslighet.
- Säkerställa en aktiv tillsyn av lokaler enligt lagen om skydd mot olyckor.
- Skärpa kontrollen av avgiftsbetalningen till kommunal service och för kommunala tjänster.
- Beslut om serveringstillstånd enligt alkohollagen prövas med avseende på lämplighet och laglydnad.
- Upphandling av varor och tjänster sker noggrant med inriktning att inte stödja personer eller bolag som kan kopplas ihop med kriminella nätverk.

Medborgarlöften

Medborgarlöften tecknas mellan Sävsjö kommun och lokalpolisområde Höglandet. Medborgarlöftena skrevs under 2020 och gäller i två år. Polisen och kommunen lovar gemensamt att arbeta för:

- Att öka den polisiära tillgängligheten och servicen.
- Att öka upptäckten av narkotikabruk, främst hos unga i åldern 21 år och yngre, med syfte att minska bruket av narkotika.

De aktiviteter som fastställs med koppling till medborgarlöftet har genomförts enligt överenskommen omfattning, men endast till viss del rörande tillgänglighet vid polisens fasta tidpunkter på plats i Sävsjö vilket har påverkats av pandemin.

Ett antal insatser som görs är samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande. En aktivitet är att utvidga SPSF-gruppen (skola, polis, socialtjänst och fritidsgården) till att vid enstaka tillfällen inkludera alkoholhandläggare och tobakshandläggare.

En annan insats är att identifiera platser för ungdomsfester genom att rapportera spår efter och förberedelser av ungdomsfester i de lokaler kommunen sköter, i syfte att omgående rapportera vidare till vård- och fältteamet. Uppföljningen sker i SPSF.

I samverkan med polisen genomförs sök med hund efter narkotika i gymnasieskolans lokaler. Uppföljningen sker i skolans elevhälsoteam och ledningsgrupp. Barn- och utbildningsförvaltningen tar också fram riktlinjer för studenttiden på kommunens gymnasieskola utifrån ett ANDT-perspektiv.

Kommunen deltar även i regionala nätverksträffar, exempelvis SMADIT (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken), och nätverken för ANDT-samordnare, alkoholhandläggare, tobakshandläggare och för brottsförebyggande arbete.

Civilt försvar

Målområde: *En övad krigsorganisation ska skapas i kommunen där personal är säkerhetsklassad och krigsplacerad.*

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning för åren 2021 till 2025 har det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa över tid försämrats. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det civila försvaret är en del av Sveriges totalförsvar och syftar till att samhället ska fungera vid höjd beredskap och krig i Sverige. Civilt försvar bedrivs inom ramen för verksamheten i statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Enligt Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap är landets kommuner skyldiga att påbörja arbetet avseende de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Kommuners arbete regleras enligt en överenskommelse mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges kommuner och regioner. På grund av omständigheter kring pandemin förlängdes denna överenskommelse till 2022.

Särskilt prioriterade uppgifter för Sävsjö kommun är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvar
- Säkerhetsskydd
- Krigsorganisation och dess bemanning

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för målområdena civilt försvar är arbetsgruppen Beredskap och säkerhet. Civilt försvar är dock ett stort område som omfattar hela kommunens verksamhet och övriga relevanta aktörer i kommunens geografiska område, varför arbetsgruppen har en samordnande roll. Arbetet leds av kommunens beredskapssamordnare.

Sävsjö kommun har säkerhetsskyddschef enligt överenskommelsen om kommuners arbete med civilt försvar.³⁶ Kommunen har under året tagit fram en säkerhetsskyddsanalys som fastställts av kommundirektören. Till analysen har en säkerhetsskyddsplan tagits fram som berörda verksamheter arbetar utifrån. Kopplat till säkerhetsskyddsanalysen så upprättades en befattningsanalys som beskriver vilka funktioner i kommunens verksamheter som ska placeras i säkerhetsklass och därför måste genomgå säkerhetsprövning.

Utrymmet, vari signalskyddssystemet Signe förvaras, färdigställdes och slutbesiktningen av projektet godkändes av Länsstyrelsen i Jönköping. Samtliga personer i signalskyddsorganisationen slutförde sina utbildningar för att handa systemet och Signe kryptodator togs därefter i drift. Detta medförde ett förenklat arbete för Sävsjö kommun att kunna ta emot samt skicka krypterad information i säkerhetsskyddsklass. Till arbetet med säkerhets – och signalskydd har kommunen också tagit fram rutiner och materiel för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör Sveriges säkerhet, däribland ett fristående diarium samt inköp av fristående informationssystem för upprättande av säkerhetsskyddsklassificerade handlingar.

En överenskommelse mellan Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) reglerar kommunernas uppgifter och dess ersättning. Enligt den var planeringen att kommunerna skulle starta arbetet med krigsorganisation och krigsplacering under 2020–2021. Detta arbete är påbörjat. Eftersom pandemin påverkat möjligheterna till att bedriva verksamhet enligt överenskommelsen även under 2021 så förlängdes den ytterligare ett år till 2022.

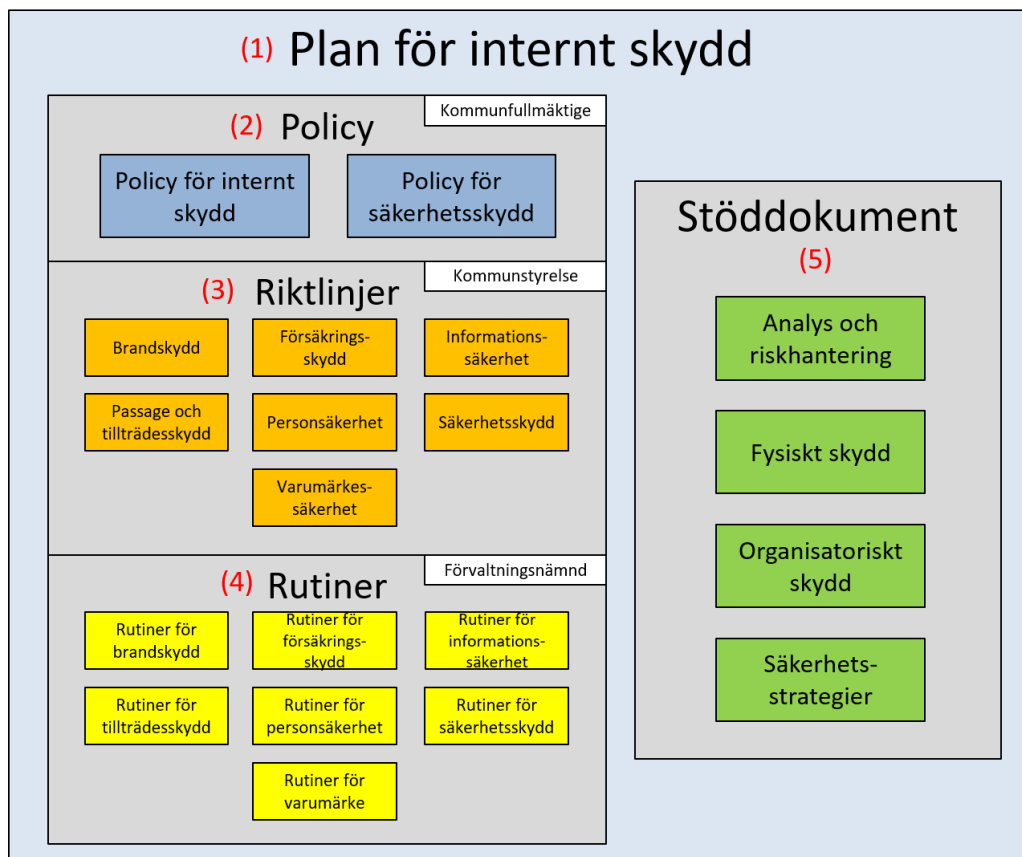
³⁶ Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Sveriges Kommuner och Regioner. 2022.

Året 2022 har visat vikten av ett fortsatt stort fokus på säkerhets- och beredskapsfrågor. Rysslands invadering av Ukraina har kraftigt försämrat det säkerhetspolitiska läget i Sverige och dess närområde, vilket medfört en stor ökning i arbete med säkerhets – och beredskapsfrågor runt om i landet. Flertalet stora IT-attacker har drabbat svenska myndigheter och Länsstyrelsen uppmanar kommunerna till inrapportering av misstänkt verksamhet såsom skadegörelse, sabotage eller vistelse kring samhällsviktig verksamhet.

Internt skydd

Målområde: Säkerhetsarbetet ska minimera negativa konsekvenser av olyckor, skador och störningar för kommunens personella, fysiska och immateriella tillgångar.

Internt skydd innebär skydd mot fysisk, psykisk och ekonomisk skada på människa, fysiska och immateriella tillgångar samt verksamheten i övrigt. Exempelvis hot och våld, inbrott, skadegörelse, brand, vattenskador, försäkringar och informations säkerhet.

Figur 11. Planstruktur för arbetet med internt skydd.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för arbetet med internt skydd är arbetsgruppen Beredskap och Säkerhet. Området omfattar dock samtliga delar av kommunens och de kommunala bolagens verksamhet, och inkluderar därför flertalet aktörer då internt skydd är ett verksamhetsövergripande arbete.

Under 2022 har arbetet med informationssäkerhet fortsatt. Dataskyddsgruppen i kommunen har, genom utbildningar och information till anställda, ökat medvetenheten om de hot som föreligger mot våra verksamheter samt hur alla kan hjälpas åt att upptäcka och förebygga dessa.

Riktlinjerna för det systematiska brandskyddsarbetet (SBA) slutfördes och presenterades för ledningsgruppen.

Gata- och parkenheten anmälde fem händelser kopplat till inbrott och stöld samt tre händelser kopplat till skadegörelse och klotter. Kultur och fritid har anmält två händelser kopplat till skadegörelse. Hos socialförvaltningen rapporterades totalt cirka 40 tillbud gällande hot och våld under 2022.

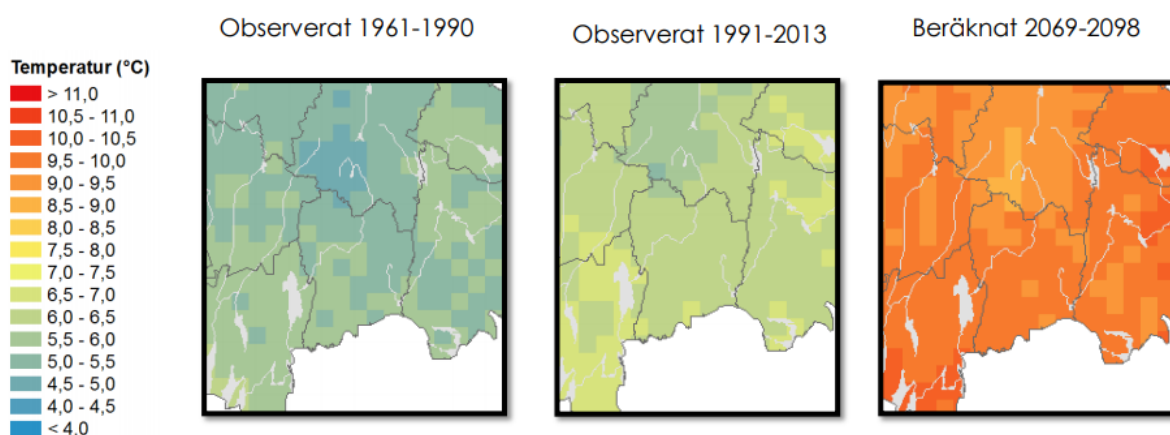
Sävebo rapporterade in en del skadeärenden med en bokförd kostnad på 26 483 kronor men bedömer att det finns ett stort mörkertal icke rapporterade händelser. Summan inkluderar inte administration eller arbetstid för kommunens egen personal i form av städning, reparation med mera.

Klimatanpassning

Målområde: Sävsjö kommun ska arbeta långsiktigt för att skapa ett robust samhälle som aktivt kan möta klimatförändringarnas konsekvenser.

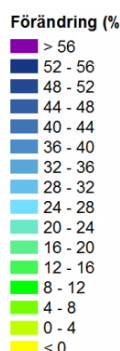
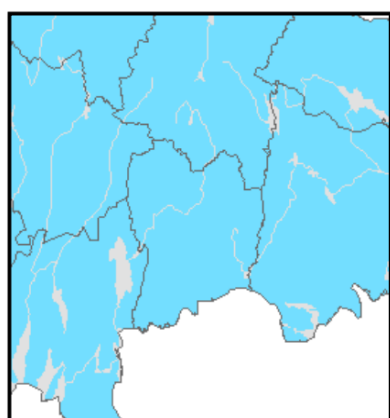
Enligt de scenarion som tagits fram nationellt och regionalt så kommer klimatet bli varmare, torrare och blötare. Medeltemperaturen kommer att höjas. Lufttemperaturen beräknas stiga med 5 grader till år 2100 och snön uteblir. Värmeböljor beräknas hålla i sig upp till två veckor. Idag är genomsnittet två dagar per år. På grund av att luften blir varmare ökar avdunstningen från marken och vattenytor, och träd och vegetation behöver mer vatten. Därför minskar tillgången på vatten i åar, bäckar, sjöar och i marken. Grundvattennivåerna sjunker. Regnet som faller kommer samlas i kraftiga skurar och därmed kan vi räkna med fler och större översvämningar än vad vi är vana vid.³⁷

Prognos

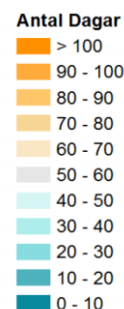
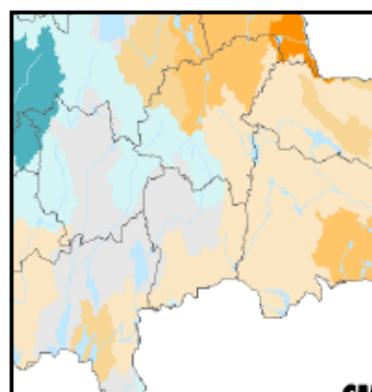

Figur 12. Temperaturförändring observerad mellan 1931–1990 och 1991-2013 och beräknad 2069-2098. Källa: Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017.

Förändring på våren -2098, ca +25%

Antal dagar med lågflöde

Figur 14. Förändring av nederbörd på enbart vår, beräknat till 2098. Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017.

Figur 13. Antal dagar med lågflöde (torrare klimat) beräknat för år 2098. Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017.

³⁷ Klimatanpassning. Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2019.

Under åren 1961 till 1990 var medeltemperaturen i Sävsjö kommun 5 till 6 grader. Mellan 1991 och 2019 steg medeltemperaturen till 6 till 7 grader. Enligt Länsstyrelsens beräkningar så kommer medeltemperaturen vara mellan 9 och 10 grader under åren 2069 till 2098, vilket indikerar ett varmare klimat.

Enligt länsstyrelsens beräkningar kommer nederbörden att öka med 25 % under våren år 2098, vilket indikerar ett blötare klimat.

Antal dagar med lågflöde år 2098 kommer att vara 50–70 dagar enligt länsstyrelsens beräkningar, vilket indikerar ett torrare klimat.

Sävsjö kommun har via Länsstyrelsen fått en skyfallskartering för Sävsjö tätort. Ett 15-tal platser i tätorten bedöms vara utsatta, bland annat resecentrum och brandstationen samt vissa gator. Kommunen påbörjade även en process för ytterligare en kartering med Vrigstad i fokus.

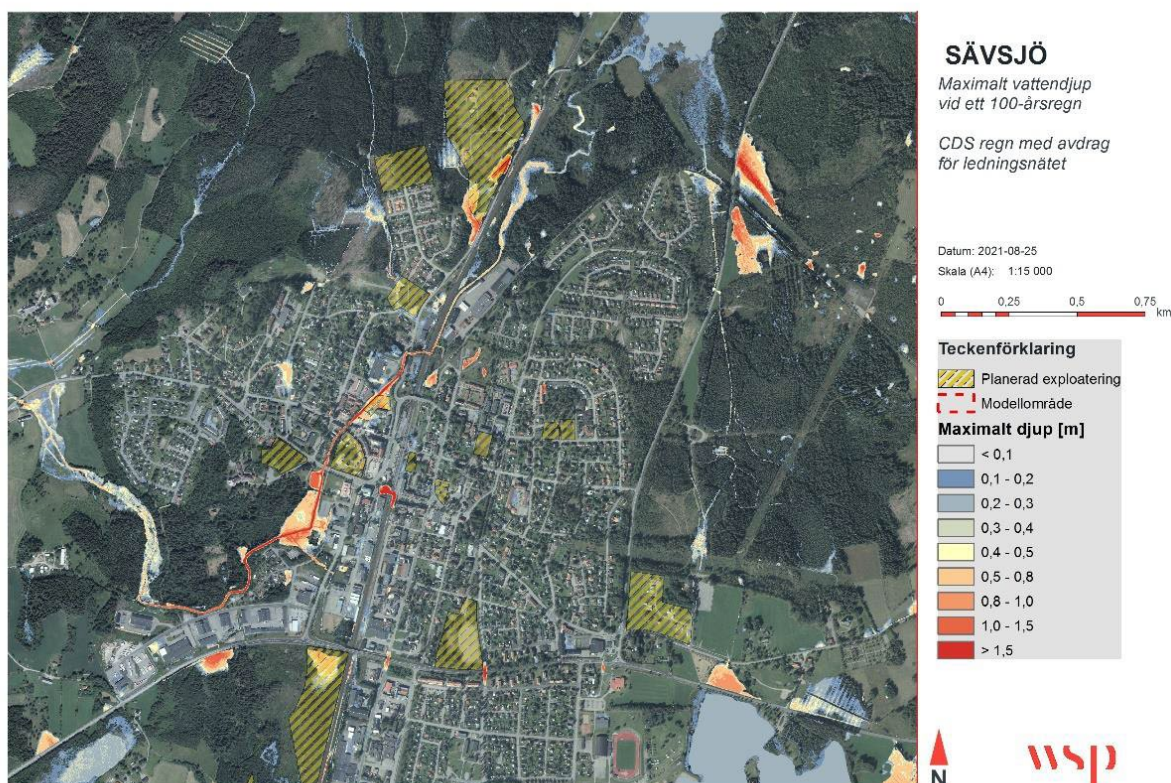

Bild 1. Maximala vattendjup vid ett klimatanpassat 100-årsregn, Sävsjö tätort.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Ansvarig arbetsgrupp för klimatanpassning är arbetsgruppen för ekologisk hållbarhet.

Gruppen ligger under arbetsgruppen för ekologisk hållbarhet och är förvaltningsövergripande. Arbetsgrupp klimatanpassning ska systematiskt och strategiskt arbeta med klimatanpassning.

Kommunen antog Anpassning till ett förändrat klimat – Åtgärdsprogram 2021 - 2025 i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköpings län och Klimatrådet. Åtgärdsprogrammet börjande gälla i oktober 2021.

Länets prioriterade klimateffekter är:

- Översvämningar som hotar samhällen, infrastruktur och företag.
- Höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur.
- Brist i vattenförsörjningen för enskilda, jordbruk och industri

Utöver dessa har Sävsjö kommun bedömt att även integrering av frågor om klimatanpassning i det ordinarie utvecklingsarbetet är en prioriterad utmaning. För att göra det krävs samverkan och kunskapshöjning.

För att möta dessa utmaningar på ett så samhällsekonomiskt och bra sätt som möjligt har kommunen åtagit sig följande åtgärder:

Strategisk nivå

1. Systematiskt klimatanpassningsarbete
2. Handlingsplan för mest betydande klimatrisker

Länsgemensamma åtgärder

3. Grönska i bebyggd miljö
4. Risk för översvämning och skred vid förorenade områden
5. Dagvatten
6. Vattenförsörjning

Aktörsspecifika åtgärder

60. Riskanalys
61. Trygga framtida dricksvattenförsörjning
62. Dricksvattenstrategi
63. Inventering av kommunala fastigheter
64. Vattengrupp
65. Anta och implementera en grönstrukturplan.
66. Upprätta klimatanpassad VA-plan
67. Separera dag- och avloppsvatten
68. Informationskampanj om att spara vatten

Krishantering

Målområde: Kommunen ska ha en bättre krishanteringsförmåga genom övning.

Arbetsgrupp och aktiviteter

Arbetsgrupp krishantering ska utgå från en basgrupp bestående av kommundirektör, räddningschef, kommunikationschef och stabschef. Gruppen kan med kort varsel samlas och börja arbetet med krishantering som första sammankallade instans i kommunen vid en händelse. Basgruppen kan förstärkas med berörda medarbetare med sakkunskap för aktuell händelse.

Räddningschef deltar i veckovisa samverkansmöten i F-samverkan, det regionala samverkansorganet.

Ingen övning för krisledningsnämnden genomfördes under 2022. En övning i cybersäkerhetsövning med ledningsgruppen, höglandets IT samt Njudung genomfördes under ledning av Länsstyrelsen. Övningen påvisade stort behov av samverkan, rutiner och förebyggande arbete och deltagarna drog stora lärdomar och erfarenheter av kunskapsutbytet och att få öva gemensamt.

Särskilda händelser under året

Sävsjö kommuns arbete under 2022 utifrån det geopolitiska läget

För att hantera påverkan och händelser i samband med Rysslands invasion i Ukraina valde Sävsjö kommun att starta upp en intern samordningsfunktion, ISF.

I gruppen har representanter för samtliga förvaltningar deltagit liksom representanter från verksamheter med särskild funktion inom krisberedskap. Uppdraget var brett men handlade i korthet initialt om att förbereda för att ta emot flyktingar, att säkra upp viktiga förnödenheter, att arbeta med cybersäkerhet och att bygga upp beredskap. Under året har arbetet kopplats mer mot det civila försvaret och beredskapsarbete inför en kris, exempelvis elbortfall.

Samtliga kommunala verksamheter har under året kommit igång med kontinuitetshantering, för att skapa en bättre beredskap och hantering av en krissituation. Ledningsgrupper har fått utbildning i dataskydd och informationssäkerhet och samtliga anställda har under året uppmanats att delta i en webbaserad utbildning i informationssäkerhet. Vi har tagit emot flyktingar, dock i mindre omfattning än vad som initialt förutspåddes. ISF-gruppen har arbetat med inköp och att bygga upp en grundberedskap för att kunna klara av att rädda liv i händelse av ett elbortfall. ISF-gruppen har även byggt upp lokala informationspunkter i samtliga tätorter samt inventerat resurser i samverkan med civilsamhället.

Med det har Sävsjö kommun under året påbörjat uppbyggnaden av en betydligt bättre beredskap för att både kunna hantera uppgifter kopplat mot civilt försvar samt för krishantering.

Kristin Nilsson Isaksson, Planerings- och utvecklingschef Sävsjö kommun

Hot- och våldssituation, Sävsjö

Torsdagen den 10 november 2022 uttalade en man allvarliga hot mot flera av kommunens verksamheter, mot enskilda medarbetare och även grupper av medarbetare. Mannen, som haft en anställning i kommunen tidigare under året, hade under flera månader tidigare skapat oro i kommunens verksamheter och i samhället men det som nu inträffade uppfattades som en eskalering. Flera invånare hade polisanmält mannen under sommaren för verbala hot och trakasserier.

Samma dag sattes, under kommundirektörens ledning, en särskild händelsegrupp samman i syfte att bygga en lägesbild och fatta beslut utifrån densamma. Gruppen beslutade att kommunen skulle gå upp i stabsläge för att hantera händelserna då de bedömdes ha stor påverkan på såväl kommunens uppdrag som på medarbetarnas säkerhet. Det mynnade bland annat ut i att Kommunhuset, Hofgårdsskolan och socialkontoret låstes och flera medarbetare som utsatts för direkta hot erbjöds stöd, bland annat i form av bärbara larm kopplade till väktare och polis. Väktare ringdes in för att patrullera och bevaka bland annat Kommunhusets entré och Hofgårdsskolan. Även räddningstjänstpersonal fanns närvarande på Hofgårdsskolan under en period. Polisen ökade markant sin närvaro i Sävsjö tätort.

Staben hanterade händelsen under nästkommande veckor. Det mediala intresset var inledningsvis mycket stort och kommundirektören figurerade i flertalet medier, även i Dagens Samhälle och Dagens Nyheter.

Den 21 november greps mannen av polis och blev senare både anhållen och häktad. Det finns fortsatt kvar en oro i samhället, främst bland unga vilket är något som staben har haft att hantera även om personen fortsatt har varit omhändertagen av ordningsmakten. Stabsläget

avaktiverades i december då det stod klart att mannen skulle sitta häktad fram till häktningsförhandling i januari 2023.

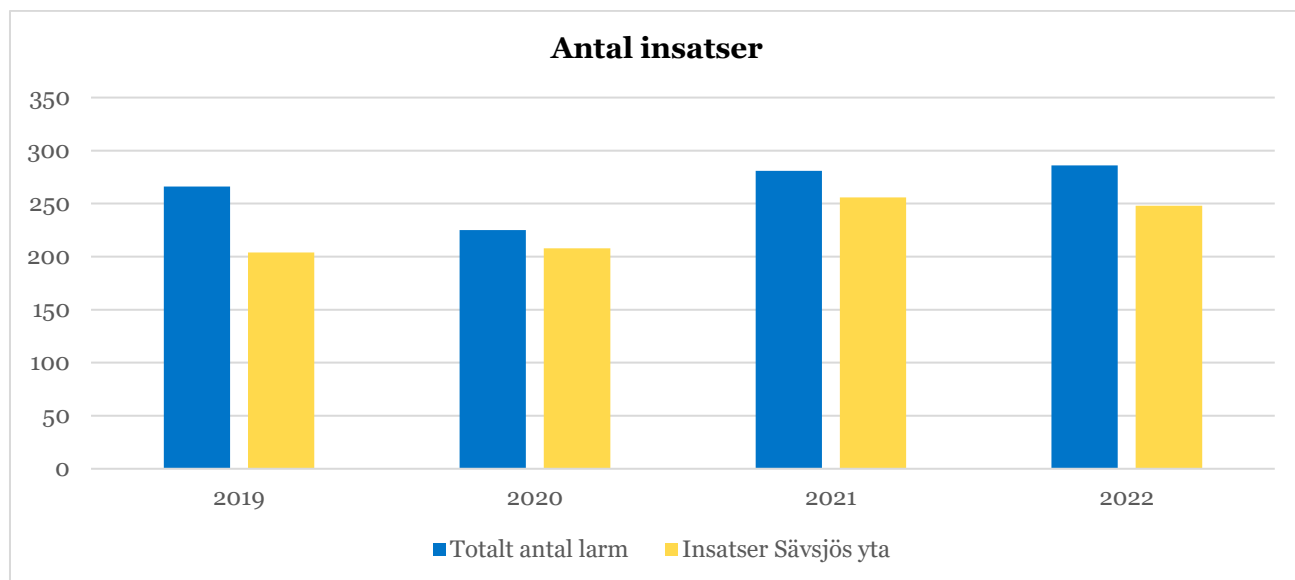
Det inträffade ledde fram till ett ökat fokus på säkerhet i kommunens verksamheter och kommer bland annat leda till en ombyggd reception i Kommunhuset under 2023, nya larm till samhällsinformationer och andra utsatta i organisationen samt en upphandling av väktartjänster.

Pierre Klasson, kommunikationschef

Insatser under året

I detta avsnitt redovisas räddningstjänstens insatsarbete under 2022. Arbetet redovisas utifrån statistik gällande totala antalet insatser och insatser inom Sävsjö kommuns yta. Dessutom beskrivs de olika händelsetyperna och större räddningsinsatser.

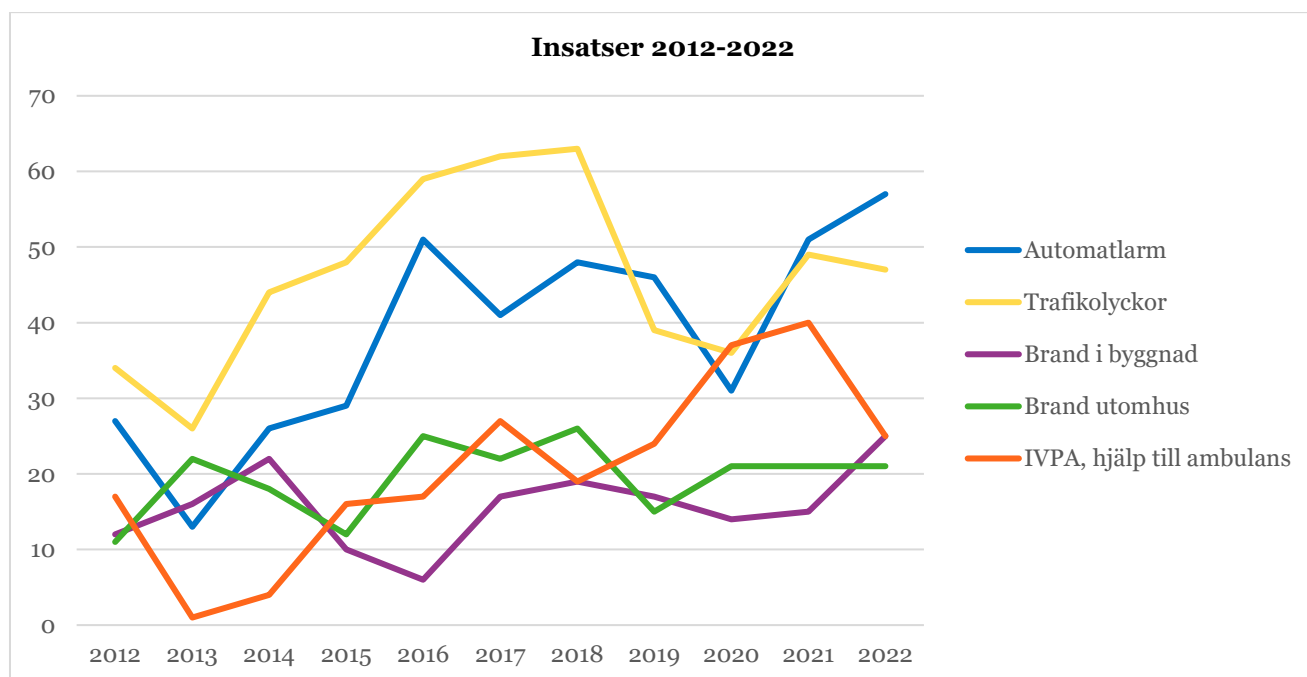
Totalt larmades räddningstjänsten i Sävsjö ut på 286 insatser under 2022 vilket är en ökning med fem insatser jämfört med 2021.

Figur 15. Antal insatser mellan 2019 och 2022. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

Inom Sävsjö kommuns yta larmades räddningstjänsten ut på 248 insatser vilket är en minskning med åtta insatser i jämförelse med 2021. Station Sävsjö larmades ut på 182 larm och station Stockaryd larmades 130 gånger.

I figur 16 nedan visas insatsstatistiken fördelat på insatsstyp mellan 2012 och 2022.

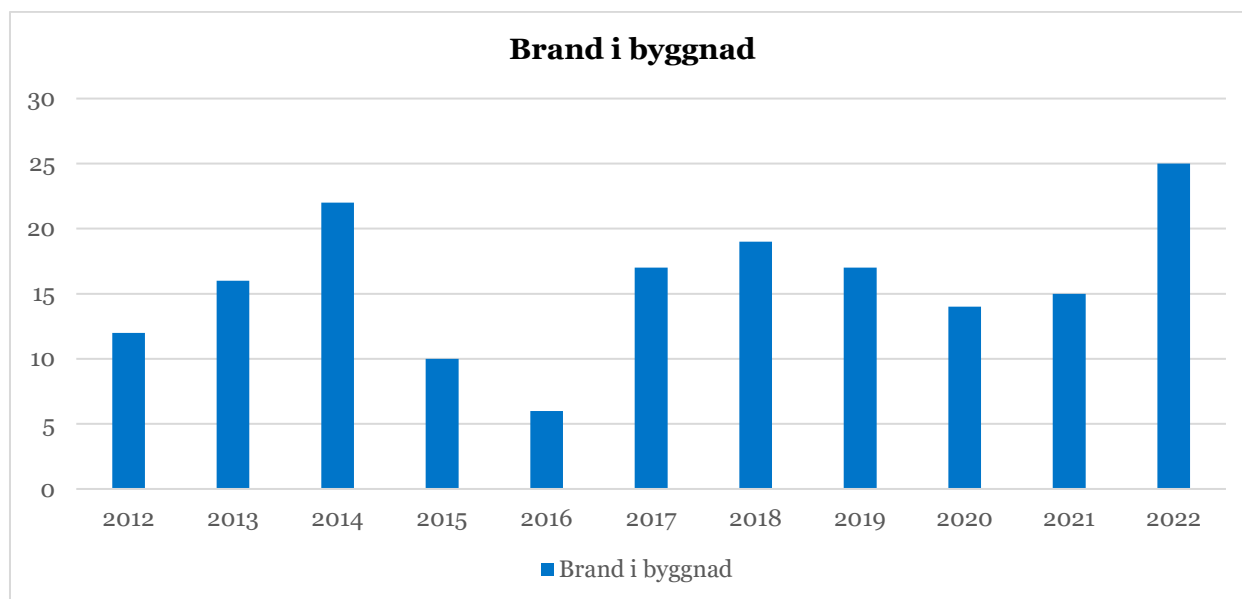
Figur 16. Statistik över vanligaste larmkategorierna. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

Sammanfattning mellan 2021 och 2022:

- Brand i byggnad har ökat något.
- Brand utomhus var samma antal.
- Automatlarm har ökat med sex händelser.
- Trafikolyckor har minskat något.
- Larm om suicid eller hot om suicid har minskat något.
- Sjukvårdslarm har minskat.
- En person omkom i trafikolycka under 2022.

Brand i byggnad

I figur 17 nedan visas statistik över antalet larm om brand i byggnad inom Sävsjö kommun under åren 2012 till 2022.

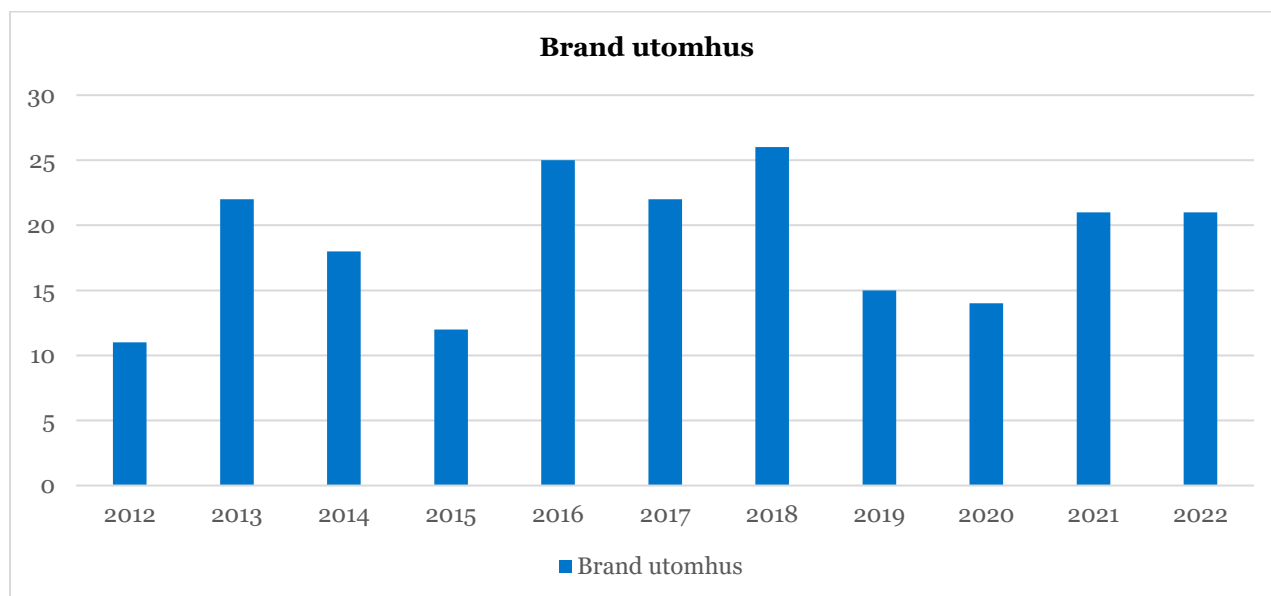
Figur 17. Antal larm om brand i byggnad 2012–2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

Under 2022 larmades räddningstjänsten 25 gånger till brand i byggnad. Åtta av dessa bränder pågick fortfarande vid räddningstjänstens framkomst. Fem av bränderna var eldstadsrelaterade. Ingen person omkom under året.

Under året har fyra större bränder inträffat i kommunen; en restaurangbrand i Vrigstad, en industribrand i Vrigstad, en villabrand i Komstad och en brand på en ö i Allgunnen.

Brand utomhus

I figur 18 nedan visas statistik över antalet larm om brand utomhus i Sävsjö kommun under åren 2012 till 2022.

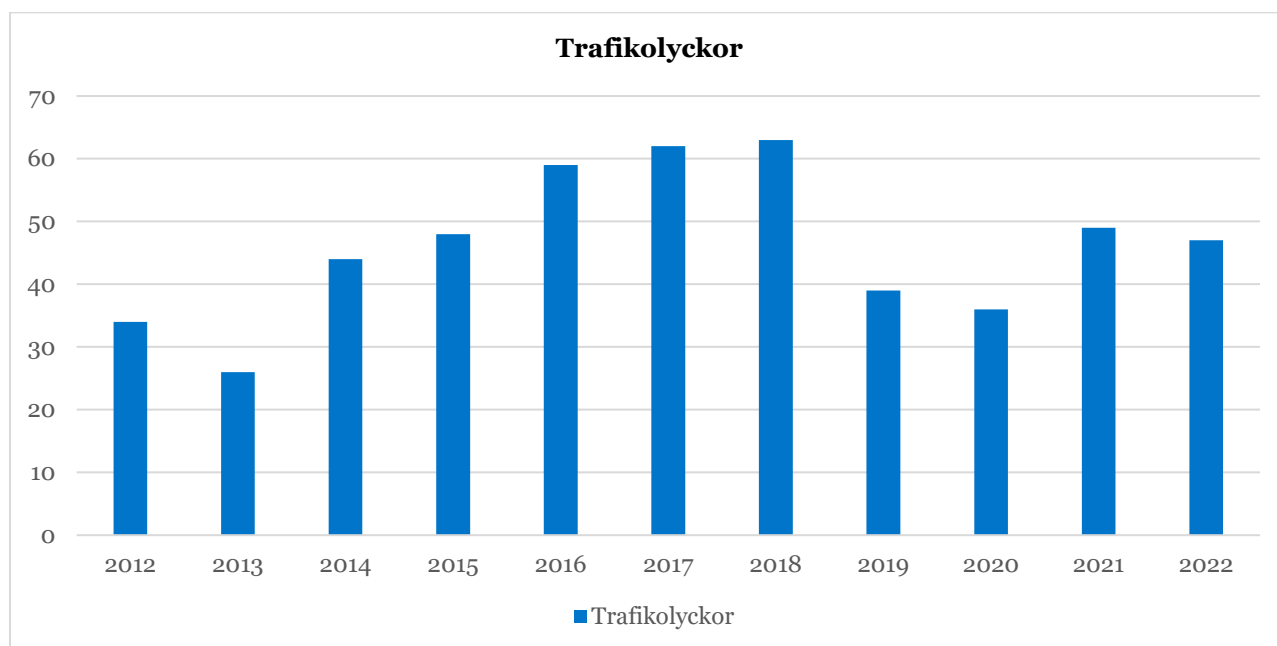

Figur 18. Antal larm om brand utomhus 2012–2022. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

Under 2022 larmades räddningstjänsten ut på 21 larm rörande brand utomhus. Ett högt antal larm beror ofta på torra somrar med lite nederbörd och mycket åska vilket orsakar många bränder i skog och mark.

Trafikolyckor

I figur 19 nedan visas statistik över antalet larm om trafikolyckor i Sävsjö kommun under åren 2012 till 2022.

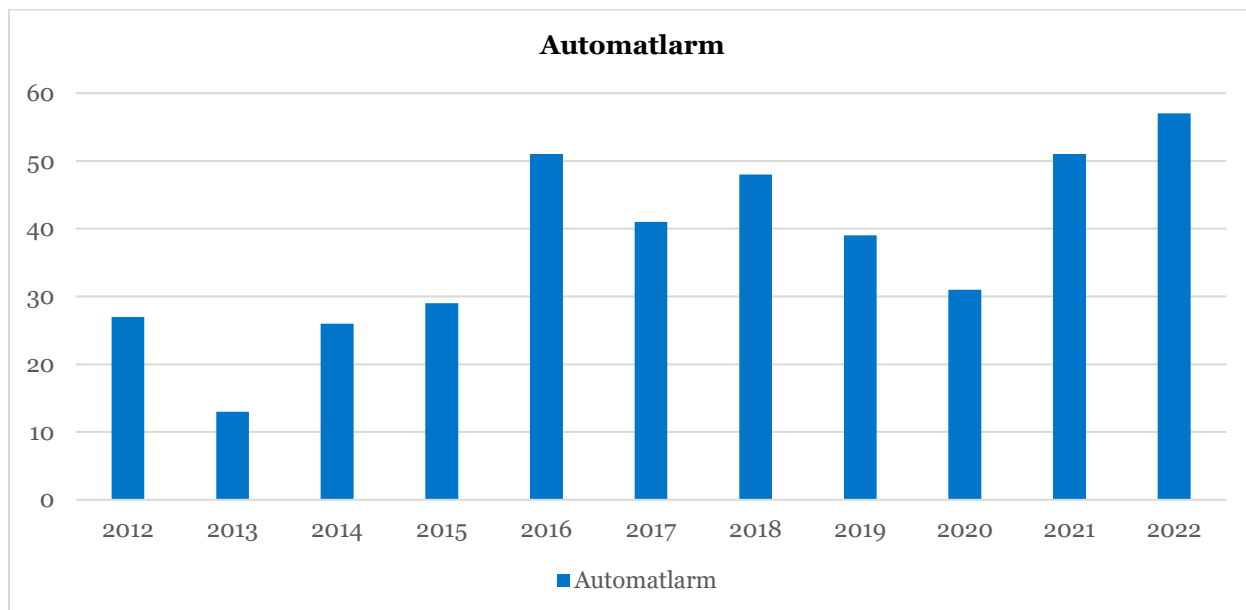

Figur 19. Antal larm om trafikolyckor 2012–2022. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

2022 larmades räddningstjänsten i Sävsjö till 47 larm om trafikolyckor. En person omkom i en trafikolycka under året.

Automatlarm

I figur 20 nedan visas statistik över antalet automatlarm i Sävsjö kommun under åren 2012 till 2022.

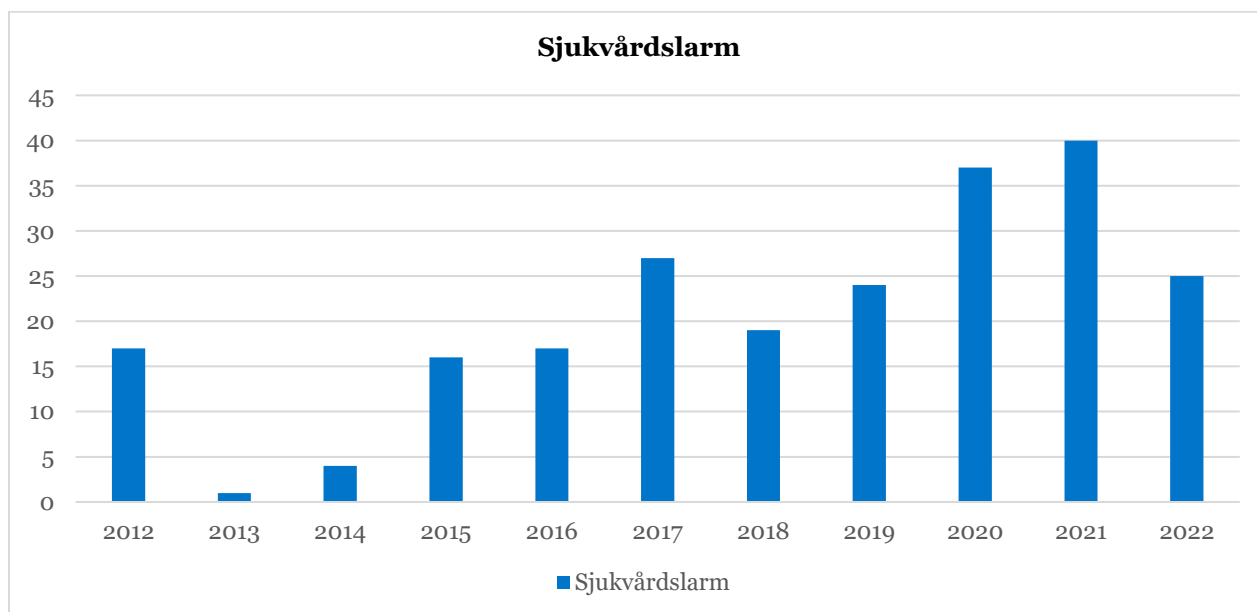
Figur 20. Antal automatlarm 2012–2022. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

De senaste tio åren har de automatiska brandlarmen - utan brandtillbud - pendlat på +/- 50 larm. 2022 larmades räddningstjänsten 57 gånger.

I Sävsjö finns cirka 65 automatlarmsanläggningar. Nästan var 10:e automatiska brandlarm är skarpa händelser, det vill säga brandtillbud.

Sjukvårdslarm och hjärtstoppslarm

I figur 21 nedan visas statistik över antalet sjukvårdslarm i Sävsjö kommun under åren 2012 till 2022.

Figur 21. Antal sjukvårdslarm 2012–2022. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

Sjukvårdslarm inklusive hjärtstoppslarm ökade kraftigt under 2020 och 2021. En trolig förklaring är den pågående pandemin och smittspridningen av Covid-19. Under 2022 sjönk antalet sjukvårdslarm till liknande nivåer som innan pandemin.

Suicid samt hot om suicid

Totalt larmades räddningstjänsten 28 gånger till suicid eller hot om suicid vilket är minskning på 15 procent jämfört med 2022.

Utsläpp farligt ämne

Insatser med utsläpp farligt ämne samt begränsat läckage av drivmedel/olja har legat stabilt på åtta till nio larm per år, med undantag för 2021 då räddningstjänsten åkte på tolv larm rörande utsläpp av farligt ämne. Under 2022 var antalet insatser med utsläpp av farligt ämne åter åtta.

Drunkning

Under 2022 omkom ingen genom drunkning i Sävsjö kommun.